Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашаглххета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 19 МАЙ, 1983 ШУ. ◆ № 60 (6782). ◆ Мах 3 кеп.

Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхаглеи хилийта!

Шура дукхагla йоаккх

Шалинскн района «Московский» совхоза шурий фермерча болхлоша хьинара къахьег кlрарча шера.

Ишта, ах шера планаглa йоахка йоаглар 140 тонн йолеш 16 май хьатlаотташ совхоза хьайбеш леладераша 122 тонн шура охкай пачхахьалкхенга. Московски областера доладаьча боархача шинарех хьехинна доахан да цига кхоабараш. Ферме гlолла хlара дийнахьа 1200—1300 килограмм цкъоалеглча сортагlа йола шура йоаккх, хlаьта цох 1000—1100 килограмм пачхахьалкхенна дlачу а пу. Дийнахьа кlара кхоабача lаттагара 15—16 килограмм шура йоаккх доаркаша.

Иштта дукха шура яккха цар вlаштlехьдоал хадданза доахана хьаьна доакъар лоттадеш хиларах а къы тlа де дезаш дола lунал дика дарах а. Укх бlаьсти эггара хьалха моша доакъар лоаттадаьд рапс а хьокхаш, кlаьта из кхоачаннначул тlехьаглa хьекха доладаьд рожь. Тlаккха хьекха болабергба, кеи. Лоацца аьлча, ца хадийташ хьайбеша дика дуергдола моша доакъар лоаттаду совхоза механизаторшна. Хlаьта царна юкъе къаьстта белгалваьлинав кхай тlара из къатlаккхухьаш вола тракторист Пашаев Наим. Дикка ха я цо из болх бу. Цхьан дийнахьа хьайбеш моца дитедац Пашаева.

Хьинар ца кходеш къахьег доаркаша а. Бинъ бетта хlара ше хьожача lаттагара 2247 килограмм шура яьккхай Зикурлаева Иманас, шера планаглa яккха йоаглар 3500 килограмм йолаш. Хlаьта 2037 килограмм яьккхай Бочаева Алета. Цар санна къахьег фермерча кхьчр доаркаша а.

Хьайбай продукташ дукхаглa яхарва кийнъяран шоашта могар ду скотникаша. Царна юкъе эггара дикаглa болх бу Хасиев Дауда. Шу соаглa ка яьина бежанаш кхоабаш ва из. Планаглa хила доаглар 550 грамм долаш дийнахьан буси хlара бежане 650 грамм дозал lотlадеттадолийт цо. Иштта толаме къахьег детташ дола доахан кхоабача скотникаш а.

Бригадира Абубекаров Алас кулгалдеш йола из ферме коллектив, дага а укх шера ялх бетта пачхахьалкхенга шура йоахкара план хенал дикка кьалха кхоачешъе.

С. АУШЕВ.

ДИКА ЛОАРХlАБАЬБ

Дlабахача бинъ бетта товарни продукци арахецара план 25 апреле кхоачашйир Грозненски кондитерски фабрика коллективо. Цу юкъа укхаза араяийцар планал соаглa 68 эзар сома маьха продукци. Хlаьта продукцева реализаци яра план 102,4 процент кхоачашйир.

Цехашта, бригадашта юкъе яьрка хиннача социалистически яхье дика толамаш доадаш хиларца белгалъяьннай карамельно - бисквитин цехера Ибрагимова Сацитайн Марветанова Антонинайн бригадаш.

А. ШОВХАЛОВ.

«Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхаглеи хилийта!» яхача девизаглa шерра социалистически яхь йоаржаьй Нохч - Гlалглай гlишлон управлене спецСМУ-10 гlишлонхой бригадаша, участкаша. Цу яхье даим хьалха латташ я мастера Долов Мусас кулгалдеча гlишлонхой коллектив Татаев Хавашнерте латтача бригада коллектив.

Цига белгалбаьнна дика къахьегаш ба монтажникаш, коммунистически къахьегама ударникаш Юдичев Николай, Вешнев Михаил, Султыгов Мустафа, бетонщик Осмаев Iийса.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) мастер М. Долов, монтажник Н. Юдичев, бетонщик I. Осмаев, бригадир Х. Татаев, монтажникаш М. Вешнев, М. Султыгов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАЙ

«Октябрь нефть» НГДУ коллектива дlабахача бинъ бетта яхье баьнначa республикерча мехкдаьттахошта юкъе хьалхара моттиг а хьожаеш, елар КПСС обкома, Нохч-Гlалглай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байракх. Республикански Сийлен улга тlайихьар управлене коллектив.

Уж соаглаташ дала а доаглаш денна хилар къаьсга хьахьокх НГДУ коллективо даьхача къахьегама толамаша. Ер шу доладелча дена 18 майга кхачалехьа пачхахьалкхен планаглa аьрхlачуа соаглa цо даьккхад 3100 тонн мехкдаьтта. Заданел соаглa маьхала яьккхай 190 эзар сом гаргга мах бола товарни продукци. Къахьегама овсарле лаккъяра бинъ бетта план цхьа процент тlехкхоачашъяьй. Бурувдеттарашкара хьа а йица болх бе йолаялийтай ворхl керда скважина, пачхахьалкхен планаглa болх бе йолаялийта езаш хинар кхо скважина жара йоадача.

«Октябрь нефть» НГДУ ерретача цехашка, участкаша толаме кхоачашду укх шера шоаш тlайийна социалистически декхараш. Царна юкъе а къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалъяьнна я скважинашта капитальни ремонт еча мастера Канайчев Александр Ивановича, мехкдаьтта доахача мастера Чередниченко Михаил Петровича, лаьттал кlала скважинашта ремонт еча Зайцев Виктора кулгалдеча бригадий коллективаш.

Б. КОСТОЕВ.

Нохч - Гlалглайчен гlишлон управленева чуйоаглача Грозненски аьшнабетона конструкцей завода шоллаглча цехе дика вовзаш ва станочник Мамилов Хьакlаьша Зоврбик.

Бlаьха а сий долаш а ба цун къахьегама никъ. Дукха ба станочника говзал цо lомаяь, хlанэ шоай балхах дика лоархlабеш бола нах. Хlаьта ший ден нормаш 130 — 140 процент кхоачашъелга цун массазара гlулакх а хинна дlаэттад.

Хьаьнала къахьегарах Мамиловна тийнна сийлен грамоташ, яьха баркалаш дукха да. Из ва нислаглчен иттлеглчен пятилеткай ударник. Къахьегама ветерана сурт завода Сийлен улга тlа хьалтеха доаль.

СУРТА ТlА: станочник З. Мамилов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Рапс чуэцаш ба

Укх шера яхы тайпа доакъар доадаш 13600 тонн силоси сенажи, 3600 тонн йол кийтъе езаш ба Грозненски района 1 Мая цlерагlча колхоза къахьегамхой.

Цу гlулакха колхозхоша хьалххеяьй 435 гектар рапси массехк бlаь гектар дукхача шерашка тlаювлаш йола баьцаш, дикка шердаьд хьажкlаш тlайола кхаш.

Эггара хьалха хьакха йоланьд силоса лаьрхlа йола рапс. Юкъера лаьрхlача дийнахьа 40 гектара тlара яр чуийца йоакка механизаторашa. Геттара сиха буц хьокхаш йола ГДР-е яь Е-280 яхарех шиъ а йолаш йиъ агрегат йоал рапс хьокхаш. Хlара гектара тlара 90 центнер моша доакъар доаккх. Укх бlаьсти доглаш кlезига дийлха хиларах рапс ма хетта дика хьийкъаяц. Цудухьа планаглa даькха доаглачул кlезигаглa да цо лу доакъар. Из кхета а деш хьахинна баьцаш ма хулла цlенен дихен хьакхара шоай опыти говзали дlа ма кхоачча къахьег колхоза механизаторaша.

Доакъар lалашдеш йоалл зоотехника Идигов lаьлас кулгалдеш йола лаьрхlа вlашаглъелла механизированни отряд. 17 май хьатlаотташ 273 гектара тlара рапс чуийца яьккхай цар.

Цох 1587 тонн силос а кийчъяьй.

Отряда болхлошта юкъе къаьстта белгалбаьи н а б Е-280 лха агрегаташ лелаеш бола Федоров Александри, Детистов Анатолийи. Нормаглa хьакха йоаглар 90 тонн йолаш хlара дийнахьа 180 тонн рапс хьоик Федорова, дийнахьара балха нормаш 140—150 процент кхоачашъеш къахьег Детистова а.

Буц хьокхаш боахкача механизаторий агрегаташка эсхьа йа ца йоаййтеш, хьинар айденна болх бу кхай тlара рапс дlаккхухьача шофераша Далаев lаьлас, Космачев Виктора, комсомольца Дудаев Руслана. Нормаглa дlахьа езар 35 тонн йолаш хlара дийнахьа 64 тонн моша доакъар, силос кийчъеча моттиге хьатlадаь ший группикаца Далаева. Цул дукха тlехьа на бусаш къахьег воих шофераша а.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Декхараш кхоачашдергда

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхоша укх шера доша денна план 27 центнер йолаш 35 центнер хьажкlаш чул, хlаьта дика говзал йолаш болча звеньевойша кхы а лаккхаглa социалистически декхараш тlайийцад.

Ялата лаьрхlа укхаза 2100 гектара тlа хьажкlаш хьалххее езаш ба механизатораш, силоса лаьрхlа — 1265 гектара тlа. Ворхlлаглча мас уж дlайийна баьинаб 1900 гектара тlа ялата лаьрхlа хьажкlаш. Шоай ханнахьа из культура дlаера балхаш чакхдаьхад звеньевойша Кодзоев Бахьаудина, Гелисханов Ювсапа, Олигов Абукара, Беков Бахьаудина, Гадиев Мусас. Хьажкlаш дlаюваш воаллар Манкиев Висангири а № 2 йолча тракторно-полеводчески бригаде.

lуйрийна яйс сахьат даьлла ха яр тхо цу бригаде кхаьчача хана. Массехк агрегат йоаллар хьажкlаш дlаюваш. Болх ипатовски методаглa цхьан комплексаглa бу. Конвейера хьалхарча мутlаре йолх лаьтта «аридикан» яха гербицид тохаш йола агрегаташ, царна тlехьа дискаш доахка деза макхаш тlехьадийза тракторaш. тlаккха хьажкlаш дlаюваш йола сеялкаш. Царна тlехьа лаьтта нийсдеш трактораш лел еа катокаш тlехьа а тайса.

Хlара гектара тlа тlаьнна 50—55 эзар хьажкlа хургйолаш тосс фу. Из ха а хоаш боармаглa лелаю трактораш механизатораша.

Звеньевой Манкиев Висангире цхьа-ши минут мукъа ха я, сеялкана заправка еча хана.

— Миштa дех шуя гlулакх, малаглa социалистически декхараш тlайийцад звенос?.

— Дlадахача шера 220 гектара тlа дlайийнаар са звено югославски гибрид яхача фух йола хьажкlаш. Дика lунал дарах тха вlаштlехьдаьлар хlара гектара тlара 44 центнер хьажкlаш чуэца. Укх шера кхы а лакхаглa социалистически декхар тlайийцад оаха — планаглa 27 центнер йолаш хlара гектара тlара 47 центнер фуолъяьха хьажкlаш чуэца. 100 гектара тlа дlайийна даьннад тхо БЦ-6625 яха фух йола хьажкlаш. Доглаш новкъа децарс кхаь дийнахьа дlайийна даргдар тхо уж. Цудухьа лаьтта докъаделча цхьа минут ха ца йоаеш къахьег механизаторaша. Нормаглa 12 гектар йолаш са новкъосташа 20—22 гектара тlа из культура дlаюв.

Дика къахьег укхаза лаьттана молхаш етташ волча Яндиев Султана, деза макхаш леладеш волча Оздоев Зелимхана, Кантышев Руслана, культиваци йоаккхаш болча Полонкоев Мувсас, Дзуматов Ювсапа, Келигов Мувсас, лаьтта катокашца нийсдеш воаллача Чумаков Мухьмада, кхьбараша.

Дика вlаштlехьдаьккхад партийни организаце социалистически яхь лелаелга. 20 гектарал соаглa хьажкlаш дlайийначa механизаторашта карара кара тела цlе яьлел, ахчан соглаташ тел. Шоай сменни нормаш 180—200 процент кхоачашъю звеньевойша Кодзоев Бахьаудина, Гелисханова Ювсапа, Олигов Абукара, механизаторaша Яндиев Султана, Чумаков Мухьмада, Кантышев Руслана, кхьбараша. Царна ахчан премеш тийннай. Хlанз силоса лаьрхlа йола хьажкlаш дlаюваш боахк уж.

А. САГОВ.

ДОШ—АЬННАЧА ХУРГДА

Пачхахьалкхенга сомий баьцадаараши дlадалара планаш кхоачашъянзар соахка тха совхоза коллективо. Цхьан оаглорахьара хаоттамо новкъарле йир тхона, бакъда лурчоглa гурахьеи соахка бlаьстии сомий бешамашта доаглa доал ца дарах, баьцадаарашта лаьтта нийчдараи уж дlадераи лерттlа йоакхо ца ярах а нийсделар из кхоачамбоацар. Цудухьа укх шера чуэцаргболча хьувкъама ма хулла тешамеглa дарг йолла гlерташ къахьегаш хьабоаглa совхоза болхлой соахка гуратъа денз.

Гаьнаш тlара lолийгача гlанашта юкъе lа доакхх сомий бешамашта зене йолча садоахкача хlамаша. Цудухьа lодека гlа гул а даь доагадир оаха гуратъа. Цул соаглa, елар 284 гектара тlара сомий гаьнаш. Хlаьта ерригача а сомий беша 800 гектар дlалоац совхозе. Цунах 392 гектара тlара яр латаш я.

Органически, минеральни удобренешца хьаьл а деш зяба аьхар баьцадаараш дlадехьа мел къоастадаь лаьтта а.

Бlаьстан юкъе елар йиса беш а. Гаьнашта гlа тохалехьа зене йолча хlамашта духьала молхаш а тохаш, аьхар мутlарашта юкъера лаьтта. Из хьаьндара, органически, минеральни удобренеш тайсар. Уж деррига балхаш агротехнически толамаглa йолча ханадикеи дикеи чакхдаьхар.

Сомий бешамаш лелаерашта аьттув болаш хилар бlаьсти. Гаьнашта зиза техача хана йоачаш хиланзар, тоъам болаш йlайха а лаьттар. Цудухьа, хlанзалца ца хиннача тайпара дика летай беш. Тхона хетачох, кийцна 5 эзар тонн соаглa сом чуэцалургба укх шера, план 4700 тонн йолаш. Цхьабакъда, беша дlахо де деза доал лерттlа чакх ца доаккхе, хlанзалца даьр дов мегаш да. Из дика кхета а деш, сомий бешамашка бу болх мелбалийташ ерригача бригадаша, хlаьта уж цхьайтта я боахаме.

Хlанз, гаьнашта сом летачул тlехьаглa, зене йолча садоахкача хlамаех яз лорабар духьа молхаш етт оаха. Бархl агрегатаца бу из болх. Норма кхоачаш ца еш цхьаккха механизатор вац. Цхьабакъда, царна юкъе а белгала ба Галаев Iусмани Малачиев Адами. Ши норма ю цар хlара дийнахьа.

Вегетационни хьисапе хий дилла доладаьд сомий бешамашта. Из болх а дика дlахьош ба.

Хилданза йоакхо ю тха боахаме дукхаглa сом чуэца йиш хулийтача торонех пайда эцара. Масала, вай мехкарча сортех йола «Семеринка», «Джанатан», «Воронинка», «Белый налива» яха lажий гаьнаш дlайоглар совхозе хlанзалца. Тха бешамашка чlоаглa нlана лат царна, маст-маста цамогаш а хул. Царна молхаш етташ, кхыдола lунал деш дукха къахьег оаха. Цудухьа, хlанз боахаме дlайоглаш я Америке хьалкхеяь «Голден делешес», «Ред делешес» яха lажий гаьнаш. Вай мехкарча сортел дикаглa духьальувтт уж шедала, лазарашта, кlезигаглa зе лу царна садоахкача хlамаша. Цудухьа молхаш етташ, хий дуллаш, кхыдар деш башка доккха доал а эшац царна. Цул соаглa лоххача лу сортех йолча lажий гаьнаша вайчерел шозза кlезигаглa моттиг а дlалоац беша. Хlаьта хьувкъам а, кlезаглa лац, lажаш чамболашаглa ба.

Сомий бешамаш лелаяра санна боккха теркам тlабохийт тха боахаме баьцадаараш кхедара а. Цар 490 гектар дlалоац. Царна юкъе я помидораш, нарсаш, хох, набуц, тайп-тайпара кхачан баьцаш. Уж ерригa культураш ший хаянахьа дlа а йийна дика дегlайоаглаш я. Укх деношка оасар де доладаьд баьцадаарашта.

Планаглa Даьхенна 5100 тонн баьцадаараш дlадала дезаш да укх шера. Майрра ала йиш я, планал дукхаглa кхы а 500 тонн баьцадаараш дlадала тха низ дlаккхоачаргба, аьнна.

Сомий бешамаш аржаш латтандаь хlара шера кlезиглуш доаглa баьцадаараш дlадуа лаьтта. Цудухьа дукхаглa хьувкъам лу баьцадаарий керда сорташ лех оаха. Масала, укх шера духхьашха «Киевский-139» сортах помидораш дlайийнай оаха, хlаьта нарсаш — «Конкурент» яхача сортах. Кердача сортех йолча помидорий хlара гектаро, хьалха оаха кхеь хинначул 100—150 центнер дукхаглa йолаш, 350—400 центнер лу, дукхла дикаглa хьувкъ «Конкурент» яха нарсаш а.

Сомий бешамашта, дlадийнача баьцадаарашта ма куйла дикаглa доал дара бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха Хачукаев Сайд - Альмада кулгалду пхелаглa яр я хlанэ, хlаьта шоллаглча моттиге — Гончаренко Верас кулгалдар. Тlеххьарча бригадах къаьстта дуйна безам ба. Вера цу бригаде ялалехьа массарел тlехьаюсош яр цуй коллектив. Гончаренко цуйна керте эттачул тlехьаглa деррига а хувцаделар. Тамаш а яц. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара нах оарцаглбаха ковш саг л ма. Низ яхо ца беш ше а къахьег. Иштта хьинаре кхычарга а болх байт. Цо аьнначунга наха ла а дувгl. Хlана аьлча хов царна, хьалха санна а доалаш, даьчох доаглар цоашка деррига дlаккхоачаргдолга.

Цецаллал лостам ба цар лелаеча сомий беша. Оасарах оlела и гаьнашта юкъера йовгъаш, «кlай пхиаш» тlайийхача санна нийссача мутlарех латт хенашта кlир теха гаьнаш. Совхозе массарел хьалха хий дилла доладаьд беша цу бригадо. Из болх 130 гектара тlа чакхбаьккхаб хlанале, хlаьта ерригa беш 229 гектара тlа я.

Цу шин бригадай йолчул ногlа доал даьд, аьина ела йиш йолаш яц кхыча бригадай сомий бешамаш а. Дика дегlдаьккхад баьцадаараша а.

Д. УЦИЕВ,

Ачхой - Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза агроном.

ТlЕХЬАБУСАРАШ БОАЦАШ БУ БОЛХ

В. И. Ленина цlерагlча мехкдаьтта чакхдоахача заводa ЭЛОУ-АВТ яхача установкана ремонтни балхаш деш я «Грознефтеоргсинтез» объединенена чуйоаглача специализированни ремонтно-механически цехера Н. В. Федорова бригада. Хlанз газомоторни компрессораш тоаеш я из. «Тlехьабусараш боацаш бе болх!» яхача девизаглa къахьегаш я бригада. Къахьегамей производственни дисциплина толхаяь моттиг хиннаяц бригаде хlанзалца ший денна норма 120—125 процент кхоачашъю цо. Бригадира Николай Васильевича Федорова дикахов бригада барт тоабе. хlаранегара доаглар хьадехазишача метте гlо де ше нийча а ва из. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллектив оарцаглa яккхахов 30 шерал тlех балха стаж йолаш волча цунна.

Цхьаькха цхьа хlама а да укхаза белгалденнха дезаш, Бригадни методах къахьегам вlаштlехьбаьккха болх бе йолаелча денз дукхв дикаглa лел коллектива гlулакхаш. Хlаьта из метод юкъехуила цехе болабелар ер шу дlадоладеннача хьалхарча деношка. Цехерча йиъладгlча участка йиъ бригада я болхлочо къахьегаме таакъа лацар хьахьокхаш йолча коэффициентах болх беш. Из нердадар юкъедоаладеча хьинаре деннъе лаьцар участка начальника Ю. И. Селиванова, бригадираша Н. П. Сафронова, Н. В. Федорова, В. В. Короткова, Б. С. Колпикова, Ю. С. Симаева.

Хlанз ремонтно - механически цехе цу коэффициентах влаш а нийдеш къахьегаш 8 бригада я.

И. ЧЕМИСЕНКО.

1983 ШЕРА 18 МАЙ ХЬАТlАОТТАШ ХlАРА КХОАБАЧА lАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(кг)

Районаш	1983 шера	1982 шера
Наурски	10,3	7,9
Надтеречни	9,5	6,3
Грозненски	8,6	7,4
Шалински	7,8	6,3
Гудермесски	7,8	6,5
Ачхой-Мартановски	7,7	4,3
Шелковской	7,7	8,1
Сунженски	7,3	6,4
Урус-Мартановски	6,6	5,0
Малгобекски	6,6	5,3
Назрановски	5,3	6,3
Республике гlолла	7,9	6,7

Дисциплинага хьежжа да хьахулар

Дукххача къамех болча нахах латташ йоккха коллектив я тха яр. Укхаза кхо эзари ах эзари саг ва болх беш. Хlаьта царех ахаш хlава бац аьнна кагирхой ба.

Къахьегамей производственни дисциплина чlоаглъяра малаглa болх чакхбоах объединене? Дукха ха йоаццаш оаха вlашаглъеллай балха ханах пайда мишта нийбу хьожаш йола комисси. Цо яьча массехк рейдо гучадаьхар дукха кхоачамбоацараш. Царех дар нах балха ханахьа хьа ца акар. балхара хавал хьалха цlаахар. Иштта массехказа цу тайпара гlалаташ гучадалийтача наьха дош дийцар новкъостий суде. бетта йоаглаш йолча премех баьхар уж нах.

Тха коллективе закон а хинна дlаэттад керда балха баьхкача кагирхошта цар къахьегаргдолча коллектива традицеш дlайовзийтига. Иштта оаха царна довзайт тха толамаш, царца вlашаглахет производстве хьалхалаттараш, тlеха а къахьегама а ветеранаш. Кхо бlаь соаглa саг ва тахан объединене дукхача хана дена [illegible] дикача къахьегама толамашца белгалбаьнна. царех ба къахьегама ветеранаш Сержантова Зоя Константиновна, Самойлова Александра Павловна, Тасуева Тайба, Мерзоян Бажен Хачатуровна, иштта кхьбараш.

Коллектива юкъе кхетама болх беча лоархlаме моттиг дlалоац объединене новкъостий судаша. Тхо долча къахьегараш дукхаглча даькъе кхалнах ба. Тlехьяьнна гlона дисциплина толхаяь моттигаш хlанзалца нийсъенна яц. Тlаккха из ала йиш яц маlача нахах. Тха предприяте болх беча берригача наьхах пхи процент мара уж беце а царна юкъе нийслу корта болабу малар мехна а болаш балха баькка нах. балха хана тийка чура чхьаглар эца ухараш. Дукха ха йоаццаш корта болабу малар мехка а волаш балха венавар Садулаев Адам — слесарьналадчик. Цуй дош дийцар новкъостий суде. Из материальни хьисапе бехктокхаме эзар.

Хоаш да къахьегамей производственни дисциплина чlоаглъеча, къахьегам лерттlа вlаштlехьбаккхар боккхача лоархlаме хилар. Цу даькъе йоккха моттиг дlалоац коммунистически къахьегама школаша. Укхаза lомаю производстве хьалхалатта методаш, дикаглйола балха опыт. Хьаэцаргъя вай объединене шоллаглa йола цех. Цу цехо болх бу къахьегамах лур коллективно долаш а къахьегам коллективно вlаштlехьбаьккха а. Цуй опыт объединене методсовето коммунистически къахьегама школана юкъейихьар. Из кхыча цехашка lомаергйолаш а шоай балха цар юкъехьоргйолаш а я.

Къахьегамей производственни дисциплина боаглача боараме хилара боккхача лоархlаме да къахьегача наьха бытовой хьалаш лерттlа вlаштlехьдалар а. Тха я пхиъ берий беш, гlонна бола боахам. lуйрийна мах боацаш хlама дуийт оаха нахага. Иштта укх шера яь йистенргйолаш я 444 моттиг йола общежити.

Объединене коллектив бlарчча хьанйцача низи хьинари кходергдолаш яц цхьайтталаглча пятилетка кхоалаглча шера планаши тlайийца социалистически декхараши кхоачашдара.

В. КАБУНИНА,

Грозненски шинйин объединене планови отдела начальник.

Политически экономически дешаро

система итогови занятешкара

КОРТА БОЛА КЪАМАЬЛ ХИЛАР

Сослудин Геланиевич Юсупова пропагандистски практике эгтара хьалхара итогови занятн яр иа. ХIаьз иа сахьуьзадеш хилар кхетадеш ду: цуьна ловра беррнгаш а занятешка хьабахнар а, деша баьгIараша тела жоьпаш кIоарта, чулоацам дика болаш хилар а.

Шу хьалхагIа Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене парткома бюрос дегIасиа социализм — теорен практикан проблемаш — Iомаеча Iилман коммунизма школа пропагандисталла чIоагIиир из.

Пропагандистски болх Грозненски аьшпабетонни конструкцей завода керттерча инженера гIулакхи цхьана тарде, духхьал дIаьргдн вай, атте дац, хIаьта а коммуниста Юсупова цIенхаштта леладаьд шийна тIадилла партийни гIулакх.

— БIарччача дешара шера, — йоах гIишлошъяра управлене политически дешара кабинета заведующе В. Г. Даниловас. — занятеш юкъагIъаьхка моттиг хинна Юсупова кулгалдеча Iилман коммунизма школе, нагахьа саг тIера ца воалаш беррнгаш а хьаьхаб занятешка.

ХьалхагIа дека опытни пропагандисташ хиларах цIи хеза яр завод. Цхьабакъда, салаIа болха ха хьатIа а кхьача, уж дIабахаб. Цар моттиг дIалацай къоначар. Сослудин Геланиевич санна бараша.

ХIанз хьаделла цо дневник, хьабаьхнараш белгалбу. «Нагахьа саг ца эшаш берригаш а ба», — раьза хинна белгалдоакх цо. Деша багIарех цаI мара яц хьаьиза. Цхьабакъда, цуй а баьхан корта болаш да.

— Тахан итогови я вай, — занятн дIа а йолаьь йоах пропагандиста. — Чаккхьа хача темаех къаьъча рефераташка ладувгIаргда вай. ХIара реферат ювцача юкъе даакъа лоацаш берригаш а хилар ловра сона.

Деша вагIача И. А. Старчивоа йийшача эгтара хьалхарча рефераато ма ярреи кIоарткх лаьшкар тема: «КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум — парте XXVI съезда решенаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме лоархIамегIара этап».

Деша вагIача Старчивоа ший дешаьца дийцар решена керттерча положенеехи пленуме къамаьл деча хана КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Ю. В. Андропова аннача указанеехи. Производства доархIамегIарча участкашка дIаоттабе беза политически кхетам лаьха бола, компетентни, инициативни, хIанзарча производствана тоьламе кулгалде ховргдолаш бола нах.

Болхлой хьиар айдаяа даргдац: парте идеяшн планашн материальни нив а хиле дIаоттац. белгалдаьхад Ленина, адамаш цар тIаозаш хилча мара.

Ше къамаьл деш деша вагIачо керттера уйла тIаяхийтар экономика аффективноста лоархIамегIарча хьокъамаь — къахьегама овсарле лакхъяра. Пленуме белгалдаьхар, из шортига лакхлуш экономикана кулгалдара ерригга сфера арганьикта воьяра тIаберзабаь болх сихбе безаш хилар. ВIаштIехьдаха деза болхлоца овсаре баьча балха. инициативала, кхетама стимулировани эргйолаш дола экономически организационни хьалаш. Къовсам лоаттабанда баргбац партийни, паччахьалкхен, къахьегама дисциплина телхаерашца.

Дика дар Старчивоа рефератах лаьца деша вагIача В. П. Жмаева даь къамаьл.

— КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум боккхача лоархIаме хинней. дIахо а хургья вай вахаре, — аьлар цо. — Хьаьцаргда вай заводерча кадрай дош, къахьегама дисциплинах дола дош — из хIанз дикагIа хиннай. ДIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсйича 60 процент кIезигъеннай прогулаш укх шера хьалхарча квартале. Къовсам чIоагIагIа лоаттабу заводе малар тIехдоахараща. Заводской медпункте кIиранна шоаза тIа а эцаш дарба ду цу тайпарча унахошта лоро-нарколога. ДикагIа лел техникан механизмаши хьурмат дара гIулакх. Болх дикагIа бе лаьннай ЖБЦ-1, ЖБЦ-2, ЖБЦ-3, хьу чанхйоаха цех. Уж эггара хьалхара толамаш чIоагIдарал совгIа, дIало кхы тIа а дегIаихуьла деза вай.

Реферат йийшачоах цунах лаьца дийцарашел даь къамаьлаш чIоагI а деш, укх шера хьалхарча квартале заводо баьча балха цифраш йоалайир пропагандиста. Товарни продукце план 112 процент, из маьхала яьккхара план — 100,7 процент кхоачашъяьй. Совхия цу хаиа хинарашца нийсдича уж хьохкамаш дукхха а лакхагIа да.

СССР хIанзарча хана дегIаахара цхьайолча башхалонех дийцар деша вагIача А. С. Мелехоновас.

— ДегIасиача социализма экономика башхалонаш социализм хьалъеш хиннача хьалхагIа дIаяхача хана дикка эргашагIа йолча общество дегIаахара хIанзарча этапа совлеиошнара хьейоагIаш а, — аьлар цо. — Экономически процессий чулоацаме овлангара хувцамаш хиннадац, хIана аьлча общества материальни лард йолаш юе общественни доалахьен плановн социалистически производствои. Цхьабакъда, реальни прогрессивни хувцамаш кIезиг-кIезига Iоадеш хьаIаро цхьадолча дикача хIамашка кхоачаваьб. Масала, болхлой класс йоахагIа хилар — из алхха промышленность сихха дегIайоалар хнниа ца Iеш. юрта боахам, хIаьта иштта Iилма, образовани, унахцIено лорар индустриальни средствашца Iалашъяяза ярг ца хилар а да.

ДегIасиа социалистически общество — из я кIезиг-кIезига йоалаш коммунистическичуга йоалаш йола общество. ДегIасиача социализманеи коммунизманеи юкъе онхийта елла шиъ яц, хIаьта коммунистически боахама дукха хIамаш вай деношие а деиз хьахила долалуш да. Масала, къахьегамхоша шоай къахьегам мах боацаш, вай пачхахьалкхен низ чIоагIбара дIателаш дола коммунистически субботникаш.

Терким тIаозаш къамаьл дар деша вагIача И. И. Сапруновас даьр. Цо, Нохч-ГIалгIайче масалана а кхувлаш, дийцар СССР халкъай дохаредоацача доттагIалах, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу из шийна лоIамагIа Россена юкъенха 200 шу дизаре юбилеех.

— КIоарга овлаш долаш да, — аьлар цо. — Кавказа халкъий доттагIал. Из да цар исторически кхелаш цхьатара хилар, уж халкъаш гаьнна хьалхагIа деиз кавказско-эрсий юкъмоттиг тоае гIерташ хинна хилар. Нохчаштен гIалгIаштен цу тайпара юкъмоттиг а хинна дIаэттад уж шоай лоIамагIа Россена юкъебахар. Из лоархIаме гIа баккхарах эргабаьлар уж халкъаш дегIаахара дIакора берригa лелам. Цо хьайнйлар царна сийлахьдоккхача эрсийн мехка кхычеи халкъийн экономикаиеи культураиеи уж тIадерзадара перспективаш, царга йиш хиийтар дукха къамаш дадача вай Советски мехка социализма идеяш котъяларта кхоачаваьча революционни къовсама исторически процесса юкъебаха.

Ший тема предприяте гIулакхашца йийзар деша вагIачо. Цо дийцар плановн заданеш кхоачашъяра цхьа дезал санна къахьегаш нах боаккхача завода дукхахача къамех латтача коллективах. Производстве хьалхалаттараштa заводе дикагIболча наха юкъе — бе-беча къамех бола викалаш: III-чей II-чей степеннй Къахьегама Сийлен орденний кавалер Н. Г. Шапунов — эрсе. «За трудовое отличие» яха медаль йола Индербиева Зайнап «ЖБЦ-1» дикагIйола звеньевая — нохчо. цу цеха формовщикий бригадир правительствени совгIат долаш воле С. Х. Баджанов — эрмало. Укхаза къахьегаш ба дукха кхыча къамий викалаш а.

С. Г. Юсупова кулгалдеча Iилман коммунизма школе деша багIарех дукхагIбараш хьинаре общественникаш ба. Масала, Г. А. Резниченко — идеологически балха парторга заместитель. В. П. Жмаев — завода партбюро член. Е. С. Симонина — атеизма Совета председатель.

В. ЕВДОКИМОВ,
«Строитель» яхача дукхатиражни газета редактор, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене партбюро член.

Хьайбай продукташ йоахача, кийтъеча, хьайбаш дебадеча марарча шера хьалхарча ах шера план кхоачашъеча доккхий хьонхамаш дахарах республика районашка лелаьча социалистически яхье хьалхара моттиг а хьоьаеш, республиканански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа яьккхай Надтеречни район.

Из толам боаккхача доккха даагъа юкъедяхьад «Надтеречный» совхоза хьайбаш леладераша. Укх шера биъ бетта планагIа йохна йоагIар 96 тонн йолаш пачхахьалкхенга ехнай 116 тонн шура е дIадахача шера цу юкъе ехначунца нийсйича 43,7 тонн дукхагIа. Из аьттув цар баьннаб шура тIаидетаргйола наькъаш лахарах. Нагахьа санна соахка хIара Iаттагара 478 килограмм шура яьккха ялле. укх шера цу юкъа 800 килограмм яьккхай — е 67 процент гаргга дукхагIа.

Толаме кхоачашъю пачхахьадкхенга дулх доххара план а. Хьалхарча ах шера планагIа додия доагIар 20 тонн долаш из деиад 17,5 тонн.

Укх шера хьайбай продукташ йоахара планаш даздал хьалха кхоачашъе гIерташ къахьегаш ба совхоза болхлой. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб шоай дикадараш дикка тIехкхоачашдеш хьабоагIа доиркаш Секиева

Кощу, Бисултанова Кейпа. Кусиева Медиа. Iаьсий лелаеш бола Т. Абдулаева, Ж. Дудаева, кхьбараш.

СУРТА ТIА: «Надтеречный» совхоза доярка Секиева Кощу.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДЕГ ЧУРА ДОАГIА ДОШ — БАЬЧЧАХ

Боарам боацаш дукха дегалоагIараш, очеркаш, художественни произведенеш язъяьй Ленинах. Поэташеи яздархошеи хьакхеллад эггара дикагIйола белгалонаш В. И. Ленина сурт-сибатаца йолаш волча кердача сага тайпа.

Социалистически реализмана лард еллача сийлахь-воккхача пролетарски яздархочо А. М. Горькес «В. И. Ленин» яха очерк язъяьй. Очерка хьалхарча редакцеш «Саг» аьнна цIи тиллаяр. Цу тайпара цIи цхьа бахьан доацаш херка хиннац Горькес. ХIана аьлча доккха алал долча сага идеал белгалъе гIиртав из ший произведене тIа.

Ленински идеяй вахара низ, исторически эргалонаш яра даькъера цар лоархIам, общество дегIаяра цар еш йола влияни хьахьокх. масала, «В. И. Ленин» яхар санна йолча В. Маяковске произведенешка, «Ленин», «Баьчча валарах» яхача В. Брюсова, «Оахош» яхача Н. Тихонова, «Ленинц печник» яхача А. Твардовске, «Ленина ' Iаьлен» яхача Е. Чаренца, «КхоалагIа патетически» яхача Н. Погодина, «Пенах йоалла вIамига аьшка хиI» яхача В. Катаева, «Лоамарой Ленин волча» яхача Р. Гамзатова, «Сийна тетрадь» яхача Эм. Казакевича, «Массаза а Лениица» яхача П. Вровка, «Ленин Вильнюсе» яхача А. Венцлова, «Ленинах йола лоаммарой поэма» яхача К. Кулиева, «В. И. Ленин дагавеха», «25 январера юртхой уйлаш» яхача А-Г. Гойгова произведенешка. В. И. Ленина хетаьча произведеней — «УльяновгIар дезал», «Эггара хьалхара Ерригросийски», «Историех дола билет», «Ленин волча хиийнарь урок» — цикл бахьан долаш Ленински премн еннай М. Шагиняна.

«В. И. Ленин» яхача ший поэма тIа В. Маяковске лерхIар ши хIама да: Ленин — баьччен саги хьахьокхар, ХIаьта цун из дика вIаштIехьа а доал.

Ленина сурт-сибат хьагойтача советски литературе тIа интернациональни тема поэтически кийтъяра юкъиг дIайолаьй Н. Тихонова «Оахош» яхача поэма тIа. «Оахош» яхача поэма автора дег чу йоассаьй Малхбоален халкъаш, В. И. Ленина яьхача тайпара. «сомадувл практически гIулакхаш чаккхдахара ерригача адамлен кхелах дола дош хIара халкъо къестадари духьа» яха уйла. Н. Тихонова белгалдоакх, В. И. Ленин Малхбоален халкъаша чIоагIа къоабалвеш хинна хилар. Из дика хьахьокхаш дола халкъа вахарера хIама дар цу хана «Оахош» яха поэма а «Из стихотворени, — хоам бу Н. Тихонова. — кулгайоазонца йолча хана карара кара телаш лелаеш шу совгIа за яьккхар. самодеятельноста сайренашкен цIеокхархой концерташкеи ешар... Къаьст-къаьста иззанеш йолаш а бе-беча меттала а араювлар...»

1919 шера 22 ноябре Малхбоален халкъий коммунистически организацей ШоллагIча Ерригросийски съезде В. И. Ленина яьхад: «ЦIеча Эскаро даь хIама, цун къовсами котален истори Малхбоален дерригача халкъашта Iалаьмате боиуха. дерригача дунен тIа лоархIам болаш хургда аьнна хет сона. Малхбоален халкъашца цо дIахьокхаргда. уж халкъаш мел низ боацаш дале а, техникаеи тIема говзалаи гуча мел йийна тамашеш къовсама юкъейоахача европейски Iазапхой низ эшабулургбоацаш ба аьнна хеталой а, из долла хIама кишта дале а, тоIаде лоахкача халкъаша лоаттабеча революцион тIема, нагахьа санна цу тIема миллионаш бола къахьегамхойн эксплуатацена мIал лоаттаберашн тешаме сомабаха моге. цу революцион тIемо шийна чухьа йоахаю Малхбоален халкъаш кортамуиьа доахилга хIанз хийцца кхоачашдулургдолаш долга хьахьокхаш йола торонаш, тамашаш...»

Хургдар гуш Малхбоален халкъий йоахко еши Ленин хиина хилар хьехаду гIалгIай яздархочуя А-Г. Гойгова произведенешка а — «В. И. Ленин дагавеха», «25 январера юртхой уйлаш» яхача очеркаш тIа. 1920 шера октябре индусаш, корейнаш, японцаш, персий, Iарбий, туркий, къулбехьарчен малхбоалехьарчен йистошка дака кхмдола халкъаш ютъе а долаш хиннача дукхача къамех латтача делегацена цхьена революце баьчча Владимир Ильич Ленин волча хиинав А-Г. Гойгов. Дукхха хIамаш дег чу доссадаьл цуина Ленинца вIашагIкхетаро. Цун кхуц, къаьстта белгалдоалаш дола къамаьл, цун бIубенка хилар, лоаца къамаьл йоазонца хьахьокха гIерт автор. Цига хиинарех хIаранена хет, духхьал шоай халкъа юкъе Владимир Ильич Ленин ваьхача, цуина зIараши кхоанен перспективаши цуина лйзача санна. «Тхоаз хIаранена хетар тхона юкъе Ленин дукха ваьхача, цига, юстарча, Москвера эзараш километраш гаьнача моттиге из вича а хьалххийта а санна. Самоед, Iарбе, японец, турке, монгол, лоамаро, индус эрмало, китаец лоаман жугате — хIаравар раьза хинна а цу гениальни саго йиллачен цо кулгалдеш йолчен парте дунен империализма лоалах шоаш муиъадоахаргдолаш дог тийшо волаш а дIавехар» ядаш ялу цо.

Дег чу южаш юкц Гойгова сийлахь-воккха баьчча кхаллерах хоам хинначул тIехьагIа дунен тIарча дерригача халкъашка кхаьча гIайгIа. «Ленин» яхи дош лоагIар царех хIаране багара. Цу елача цIерана ен йоаихаргйолча даргIатон тиш, Цудухьа царна цIаккха а адамаште мел яхача хана лергвац из».

А-Г. Гойгова очерий вIаштIехьдаенная сийлахьвоккхача баьчча, эггара сиг волча сага цхьайола оамалаш шоаш ма ярра хьахьокха.

Хургдар гуш сийлахь-воккхача Ленина аьхар кхоачаш хиинад. Миллионаш болча Малхбоалехьарча наха лоаца Iаьзапа тIера Iоиддайсад. гIабаш телаш боахи. социализма наькъа тIа бувлаш латт.

Халкъанаь Ленина кIоаргеи айкхан бувзам боаьсонда ше ма йарра а массе овтIорахьара а хьахьокх гIалгIай поэта Оздоев Салмана «Вахара лераш» яхача. «Лениниана» аьнна цIи тилла стихай бIарчча цикл гIайолча сборника тIа (1979). Цикла тIара на идея къахиинай поэтически уйла цхьоагIо, лаьрхIа хьалхашка оттадаь дийзар хилар бахьан долаш. Ленинана норта — революци баьччам халкъан диалектически цхьоагIо хилар:

«Из да къулба —
сийлахь Ленин,
Из да сага —
маьлха лир.
Дерригача адамлена
Нийса кхиъ цо
къовтабир»...

Р. УЖАХОВА,
Нохч-ГIалгIай истори, социологи, филологи Iилма-толлама института литература сектора Iилмай болхло.

Ханаца цхьана гIа боахаш

Экономически дегIаахара хIанзарча этапо кхы а дукхагIа дIадех хаяга боахама доалдара дакъе кхоачашде дезараш. ТIехьарча шераш на дукха гIулакхаш кхоачашдаьд промышленноста, юрта боахама, гIишлошъеча экономика кхыта доакъошка управлени яра формаши методаши тоалре. ХIанзара боахама кулгалхо производства Iилма-техническа лардаш дика йовзаш, из вIаштIехъаяккхарах а экономиках а дика кхеташ, лакха къахьегама овсарлен продукце дикали бахьан долаш лоаттабеча къовсама ерригга методаши формаши хьинаре пайда эцаш лелае хоаш хила веза.

Производствана къахьегама коллективашта кулгалделген доалделген — чоалхане Iилма. Укхаза эш кIоарга теоретически знанеш, организаторски талант, практически ловкамаш.

1978 шера вIашагIъеллача СССР Министрий Советерча халкъа боахаш Академе кийчъю лакха говзал йола кулгалду кадраш. Iилма-технически революце хIанзарча хина дIадехарашка хьежна йола кадреш.

Академи — кердача тайпара дешара заведени я. Укхаза дешаш ба лаккхера образовани йола, боахама балха йоккха опыт йола нах. Царна юкъе — министерствай, ведомствай бехктонаме болхлой, союзни а республикански а министерствай управленей начальникаш, йоккхийча предприятей, организацей, производственни объединеней директораш. Академе кхаь формагIа дешар хьех шин шера, кIаь бетта, цхьан бетта.

Академе дешара планаш тIа белгалдаь да деша багIараш марксистско-ленински теорен коммунизм хьалъяра практикан актуальни проблемаш, Iилман лардаши парте экономически стратеги чакхъяккхара наькъаши кIоаргга хьехилга. ЧIоагIа терках тIабохийт планировани тоалрен боахама механизм арганьикка тоалрен дешаршта.

Учебни процессана шера юкъехьаьхк хIанзаре дешара технически средстваш. Академе дешара керда формаш лех, хоадам бозлаш йола боахама ситуацеш къесташ.

Дешаш болча хина ледувгIараша стажировка ю СССР Госплане, министерстваша, ведомстваша, кхыча организацешка. дIакъа лоацаш хул Iилман толхамаш деча, дипломия болх кийч а бу цуйна защита а ю.

Академи болх беш йолча пхе шера халкъа боахаме кулгалдара балхашка хьажаваьа из чинхъьиккта 400 саг. 2000 совгIа доалдара лакхерча звенох бола кулгалхой цу шерашка Академе управлене Институте шоай говзал лакхъеш хиннаб. КIоаргга теоретически дешар Iомадаь болча цар дакъа даакъа доац хIанзарча хана парте экономически политика практически кхоачашъеча.

...МоллагIъяр санна класс яц ер. Укхаза Iомалу ший гIулакх дикаа бе доладе. Психологаша вIалла дагайоа па заданеш тел дешаш бараша. Цу сахьате реиица хили, терках тIаберзабе, эггара хьал кхетаде, цун нийса мах бе беза цар. Урок дIаязъю видеомагнитофона, цул тIехьагIа ю цун анализ.

СУРТА ТIА: занятия йолча хана.

В. КАВАШКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ХОАМАШ

«Оргтехника» производственни объединене Грозненски «Электроприбор» заводе къахьегача болхлоех дукхагIбараш бригадни подрядагIа болх беча коллективашта юкъеехаб. Цар производственни хьонхамаш дентара дента дикагIа хул. Цудухьа пар вIаштIехьдаьннад ер цу доладелча деиз планал совгIа 83 эзар сома маьха товарни продукци 35 эзар гаргга сом мах бола нормативно - цIена продукция арахеца. заданел совгIа 140 эзар сом мах бола электрофотографически машинаш, шариковн авторучкаш, кхыйола продукци маьхала яьккхай. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхахьалкхен план нах процент совгIа тIехкхоачашьяьй. Заводе ерригга арахецача продукцех ах гаргга яр пачхахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Уж толамаш доахача заводо цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Моргосов Аркадий Джамаловнч керте латтача пхелагIча цехей Бронинций Виктор Вдадиславовича кулгалдеча № 7 йолча цехен коллективаша. ХIанз уж май бетта кхоалагIча декада чотагIа продукци арахецаш ба.

* * *

Грозненски «Трансмаш» завода коллективо биъ беттех ах беттех план толаме кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийнай тхьаьх эзар сома маьха товарни продукци итте эзар сом мах бола нормативно цIена продукции.

Арахецача продукцега дIабоза мах лохбарел кIезигчун а дукхачун а кхом бара хиланал совгIа пачхахьалкхенна баь пайда 25 эзар сом гаргга ба.

Вииазача низаца болх а беш, социалистически яхье хедданза дьалха латташ хьайоагIа Петров Владимир Петрович, Козлов Евгений Владимирович, Кунов Виктор Максимович керте латтача механически, заготовительни, сборочни цехий коллективаш.

* * *

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш йиза кхоачашъяра шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш болча «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша тIехкхоачашду укх шера тIайийна социалистически декхараш. ХIанзалехьа планал совгIа цар даьккхад 360 тонн мехкдаьттен 510 эзар кубически метр гази, маьхала яьккхай ах бIаь эзар сома маьха товарни продукци.

Массаза санна шоаш тIаийца декхараш тIехкхоачаш а деш, хьинаре къахьегаш я Гагиев Ульбе Бек-Хаин Летников Николай Павловичи керте латтача бригадай коллективаш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

ДукхагIа йоакхо е студентий

Кагирхой дешашта йолча НГIАССР Лакхехьарча Совета Комиссе заседани хилар академика Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта институте кагирхошта интернациональни патриотически кхетам бала а хIаьта иштта «Грознефть» объединене общежитешка кагирхой бытн салоIилген вIаштIехьдаккхара а дешаш дувцаш. Мехкдаьтта института ректора Ю. Л. Расторгуева докладаген республика Лакхехьарча Совета депутата Г. Б. Сайдаевай содокладаген ладийгIачул а кийцачул а тIехьагIа Комиссе белгалдаьккхар, мехкдаьтта института ректорато КПСС XXVI съезда решенашка хьежна студенташта дIахо идейно-политически интернациональни кхетам чIоагIагIа балара общественни организацешна цхьана белгалара болх беш хилар. Ма дарра аьлча, института ерригача факультеташка дешаш ба СССР 30 къамахи народностахи бола викалаш. Болх беш я интернациональни доттагIала клуб. Фестиваляш, слеташ ю, вIашагIкхетараш хул. Студентий походаш ю советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка гIолла. Кагирхошта патриотически интернациональни кхетам балара йоакха школа а хинна дIаэттай гIишлошъю студенчески отрядаш, юрта боахамерча балхашка цар дакъа лацар. Студенташта патриотически кхетам балара гIулакха ректоратаи общественни организацештеи доккха новкъостал ду Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветераний совето.

Цуица цхьана, комиссе членний къамаьлашка белгал ма даьхара, кхоачамбоацараш а да студенташта патриотически интернациональни кхетам балара Грозненски мехкдаьтта института ректорато беча балха тIа. Из болх хIанз а планагIа бац цхьайолча факультеташкеи кафедрашкеи. Цу деша группай кураторашa — дизза даакъа лоацилга вIаштIехьдаьккхадац. Студенташ харцахьа лелаш, корта бохо малар менча а болаш общественни моттигашка хул.

Института ректорато хIанз а кхоачамболаш болх бац юкъхьаяца деиа укхаза даьхача къамех болча наха юкъе института деша уж чуоза ра. Цхьайолча факультеташка деттара кIезига ба уж.

«Грознефть» объединене общежитешка кагирхой бытн салоIилген вIаштIехьдаккхарах долча дешага хьожача хана. кагирхой дешашта йолча комиссе членаша керттера уйла тIаяхийтар общежитей советаша цига Iерашта юкъе беча кхетама балха. Кхоачамбоацараш белгал а даьха, из болх тоабара наькъаш белгалдир.

Декхараш довзаш хилча

Нохч-ГIалгIайчен гIишлошъяра управленена чуйоагIача номер 105 йолча дIа-юха лелача механизировании колоннa шоллагIа йолча участка начальника Аушев Iалаудинеи мастера Беков Ахьмадеи могаеш йийцар сона Халилова Белижас кулгалду отделочникий бригада.

Юкъерча дегIара, хьатаро юхь йола кхалсаг ера тхона хьатIа оаха бригадир мичай аьнна, цхьан йоIага хьаьтта дукха юкъ ялале. Белижайгара хайра сона цун бригада дукхахача объекташка къахьийталга а, 1979 шерага кхаччалца из дукхагIча даькъе юрташкарта хьайбай комплексашка, шиъ-кхо-кха квартира йолча наха чубаха деча цIеношка отделочни балхаш деш хиннийта.

Бригадерча хIара сеттах лаьца дукха а да Белижай дувца. Хьаьцаргба вай Шевцова Любаи Колдаева Таняи: Цу шинечул дикагIа кафельни плитка пена тIа лотае хоаш нагахьа саг вац бригаде. ТIаккха Арсанукаева Займани. Истамулова Совдати санна бола хьехамчаш лаха а атта дац. Бригада вIашагIъеллача дехь цига болх беш хьабоагIа уж. Из вIашагIъеллай 1974 шера. ДикагIа бола отделочникаш къоастабе хала да бригаде. хIана аьлча хьаьнала къахьегаш, шоашкара гIалат ца доалийташ болх бу массане а. Дийнахьа бригадера хIара саг декхарийла ва 16 квадратни метр отделочна балхаш де. Цхьа дин дIадодац наьрех саго 20—25 квадратни метр балхаш ца деш. хьадеш дола балхаш тIехдика мара а хилац.

Укх шера январь бетта ера къона йоI Мусалатова Макка Белижай бригаде балха. Юххьанца хала дар хIана ца хоича Маккийна балха говзал карерае. Деррига а хи белан бар, бакъда, баха белача тайпара дIабоалар болх. Маркхал пена дIатIакхачале нийсса ах лаьтта Iобожар, хIаьта ше ерригга маркхалаш хьалъьиккхе хулар. Ца хоар дIалатта аь хетар, хIана аьлча шевар чуйина болх беш нар, тIаккха ший гIулакха уж тIера баха лацар йоIа. Цунна моттар ше цхьаиче а зуки. Бакъда, из харц дар. КIалда цунга бIарг лоххаш бар Халилова Белижей къахьегама ветеран Ивашенко Елена Михайловнаи. Ер балха хьаьнача кхоалагIча дийнахьа Елена Михайловнь Маккас болх беча участке хьа а ена бIарчача дийнахьа хьийхар йоIа маркхалина болх мишта бе беза. из пено дIатIаьцаргболаш фу де деза. Шийна дага а доацаш Маккий хьехамча хилар цуй тIехьагIа Елена Михайловна. Гуш дар дентара ди массаза доал Маккий гIулакхаш тоалуш доагIилга. — Вай балха тIа цIаккха сих ца валар да керттера дар, — оалар хьехамчас йоIага. — шортта уйла тIа а йохийташ де деза Iайка хьадер.

Елена Ивановна бахьан долаш бархI класс яьккха мара ца хиннача Мусалатова Маккас болх бешше а сайренарча школе деша а дешаш итт класс йистейоаккхаш латт. ХIана из экзаменаш дIалуш отпусках я. Цхьа балха ара а яьнна кхоалагIча разрядагIа болх бе йолалургья йоI. Из а бригадира, бригада коллективна толам ба. Цо ший ханнахьа хьаллаиар бахьан долаш йизза боккхо а хинна дIакхар Мусалатова Макка.

Къахьегамеи производственнии дисциплинах лаьца Халиловай бригаде душа дезаш хIама хиннадац хIанзалца хьа. ХIана аьлча хIаране кхетаду укхаза саго къахьегаргба хьежжа мара цун сий хургдоацилга.

Дика лоархIаьй бригада укх шера хьалхарча квартала заданех 146 процент кхоачашйир цо квартальни план. ХIаьта ЦхьоалагIча мая сийна тIайийца хинна социалистически декхараш а хана1 дикка хьалха — 23 апреле кхоачашдир.

— Мая сийна декхараш тIалацача хана оаха отделочни балхаш де хьанийцаяр Первомайское яхача станицера 620 дешархочоа лаьрхIа йола школа. ХIаьта 26 апреле Iуйрийна цигара деррига балхаш йистедаьха а даьлар тхо — йоах Белижас.

— Тха бригаде 1984 шера март бетта чотагIа къахьегаш я штукатур Колдаева Татьяна, хIаьта укх шера август бетта чотагIа болх беш я Арсанукаева Займани, — яхаш дувш сона Белижас. Гуш да цо царех доккхал делга. Участка мастерагара Беков Ахьмадагара хайра сона Халилова Белижас ший пятилетка кхаь шерен ах шерен кхоачашъе дош денилга. БIарччача бригада тIайийца декхар да цхьайттелагIча пятилетка кхоалагIча шера план 28 декабре кхоачашъе аьнна.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ЙИЖАРИЙ

Сунженски района Ленина цӀерагӀча колхозе шурий ши ферма я. Царна юкъе лържача социалистически яхье хьалха я С.-С. Бахарчиева кулгалду шоллагӀа яр. Лелабеш соахкарчул 59 етт кӀезигагӀа боллаше а дӀададахача шера хьалхарча квартале хиначул дукхагӀа 1344 килограмм шура ехкай цу коллектива укх шера кхаь бетта. Мишта карагӀдаьннад ферма иштта къахьега? Цу хаттара жоп луш Бахарчиев Сайд-Селима дувц:

— Доахан йиъ корпусе латт тха. Царех хӀаране цу йоккхагӀа йола доярнаш я, иштта: Бисаева Яха, Чилаева Ахират, Алдамова Алпату, Айдамирова Бенист. Йоккха балха опыт йолча цар гӀулакхаца а динача хьехамца а новкъостал ду гӀалат далийтачоа болх тоабе, нагахьа санна цунна бехк боацаш из нийсденнадале. бехке хуле корпуса совете дувц цун дош. Ерригача ферма доярнаша дийнахьара нормаш мишта кхоачашъю хьожаш Эдиев Оалхазар ва.

Социалистически яхь кхы а щерагӀа яржийтар духьа укх шера тха ферме юкъедоаладаь керда гӀулакх да из, цо боккха пайда а бу.

Цӏеча уголоке массанена дика гургӏолча моттиге хьалтеха йоалл из график. Со цу ферме венача дийнахьа а ди хьалха а шоай планаш ерригача доаркаша кхоачашъяьга хьахьокхар цу тӀа даьча йоазоно.

Доаркашта юкъе лържача социалистически яхье хьалха йижарий Айдамировгӏар Хеден Хезуйи ба. Хезус дийнахьа 11,5 килограмм шура йоаккх хӀара кхоабача Ӏаттагара, хӀаьта Хедас — 10 килограмм. Цхьабакъда, шу доладелча денз дукхагӀа шура Хедас яьккхай.

Ферме гӀолла хӀара кхоабача Ӏаттагара шера 2500 килограмм шура яккха тӀахьехаш Цӏеча Эскара цӀерагӀча колхоза доаркашта Сунженски района берригача хьайбаш леладерашна даьча кхайкарала жоп луш, укх шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 3000 килограмм шура яккха дош деннад цу ферма 28-ех нийсдоарка. Царна юкъе ба Хеда а Хезу а.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТӀА: Сунженски района Ленина цӀерагӀча колхоза яхье хьалхалатта доаркаш йижарий Айдамировгӏар Хеден Хезуйи.

Э. ТОЛМАЧЕВА сурт.

НАЬКЪА ТӀА ХАТАР ЦА ХИЛИЙТАРА

Трамвайне велара кхерамзален бокъонаш ца телхайтара трамвайно-троллейбусни управленена чуйоагӀача тха трамвайни депо лоархӀам боллаш балхаш да а даьд. ДӀахо йодача хана дергдолаш а я. Укх дӀабахача бин бетта депо водителий бехкагӀа наькъа тӀа цкъаккха зулам хиннадац. Мишта вӀаштӀехьдаьннад тха из? Лоаццаа цох дувца безам ба са.

ХӀара бетта трамвайна водителашца оаха ю кхерамзален бокъонаш ца телхайтара инструкташ. Депо ба шоашкара масал эпа мегаргдола, дукхача хана «авари ца, еш болх барах» яха сийлен знакаш делаю водителаш. Царех ба коммунистически къахьегама ударник, Ленински райсовета халкъа депутат Барахоева Людмила, Эдилова Айзан, Горчаханова Зайдат, иштта кхыбараш. Уж санна болча водителашта доккха гӀо ду тхона кхерамзален бокъонаш депо водителашта юкъе шерра дӀайовзийташ. ХӀаьта цунах беркат а доал.

Оаха иштта болх бу водителашта технически дешар Ӏомадеш а. Хьалхе а оттаьча планагӀа вӀаштӀехьдоаккх из. Цига даакъа лоац депо начальника заместитела, кхерамзален бокъонаш ца телхайтара волча инженера, керттерча инженера, водителий хьехамчаша, водителаша шоаш.

Кхерамзален бокъонаш толхаль моттигаш шиъ е кхы совгӀа нийсъяьдийтача водителей дош дувц цеховой комитета заседанешка, новкъостий судашка, колонний советашка. Цунах дика беркат а доал. Бетта шозза водителашца пхьана наьгъа ара а баьнна, кхерамзален бокъонаш телхайой хьожаш тӀахьожам лоаттабеш хул инструктораш. Уж иштта хьеж вагонашта эксплуатаци нийса йой, маршрута тӀара болх дикагӀчо оагӀорахьа тоабара наькъаш лех.

Водителий курсаш а яьха керда балха баьхнача нахаца, цар болх дӀаболабаьча хьалхарча кхаь бетта, хӀара дийнахьа якар санна цар балхага бӀарглокхаш водительхьехамча ва оаха тӀачӀоагӀваь. Цо тӀахьожам лоттабу къонача водителаа балха. ХӀаьта ше яьча беседех, гучадаьннача кхерчимбоацарех лоаца беннача коаша дӀа хьеха. ТӀа... водителаш ... трамвай тӀа болх бе дехкарвийла бу оаха дизачва шера. Цу гӀулакхо уж дикагӀа дӀаӀамийт трамвайца.

Иштта водителашта юкъе оаха ю кхерамзален бокъонаш ца телхаяра а наха лакха культура йолаш гӀулакх дара а йола конкурсаш. Къонача водителашта юкъе иштта яьржай «лакха говзал йола водитель» яха конкурс. Цунна юкъе даакъа лаца бокъо лац 28 шерал боккхагӀа болча водителашта. Цу конкурсе хьалхара моттиг яьккхачарна Ерригроссийски къонача водителий конкурсе даакъа лаца бокъо лу.

ХӀара водитела иштта тӀаийца ши-ший социалистически декхараш да. Царна чуйоагӀача пункташ тӀа керттера яр кхерамзален бокъонаш ца телхара хеталь я.

ДӀаяхача хьалхарча квартала итогех трамвайно-троллейбусни управлене коллективо Грознерча транспортникашта юкъе лържа хиннача яхье шоллагӀа моттиг яьккхар. Тхоай толамаш кхы лаьгӀ ца долийташ, кхерамзален бокъонаш ца телхайтара тхоай низ хьинари кхо ца деш къахьега лаьрхӀад оаха дӀахо йодача хана а.

Г. ВОСТРОПЯТОВА,
Грознерча трамвайно троллейбусни Управлене трамвайни депо кхерамзален бокъонаш ца телхайтара йола инженер.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Империалисташа кхерам тӀалоаттабар бахьан долаш ший мугӀараш кхотадеш да никарагуански халкъ.

Сандинистски халкъа эскара бӀухоша турпала тӀом бу мехка территорена чубаьккхача, США разведывательни управлене цар гӀулакхашта кулгал деш болча интервенташта духьала. Никарагуа доазон йистерча районашка дӀаухийт болхлоех, студентех, хьехархоех вӀашагӀъехка «милисанос» яха отрядаш. Контрреволюционни йовсараш арайоахаш районаш мукъайоахаш еча операцешта юкъе хьинаре даакъа лоац халкъа ополчене.

СУРТА ТӀА: «МоастагӀа чакхваргвац!» — цӀогӀаргдетт контрреволюционерашта духьаларча тӀема юкъе даакъа лоацача Сандинистски халкъа эскара бӀухоша.

ТАСС фотохроника.

ЮХАСОЦАЕ АГРЕССИ

«РЕВОЛЮЦИ КӀАЛХАРЪЯККХА ВӀАШТӀЕХЬДАРГДА ТХА»

Никарагуа къулбаседехьа юха а деш тӀемаш да: цӀаьнха а доазол сехьа а лыина. Сандинистски халкъа эскара кордоех чакхлелха гӀерташ я сомосовски группировкаш. Цига даакъа лоацараша дувц, сомосоашт Америке хьадаьча герзаеи бувзама средстваши дика кийчбаь а бар, хӀаьта цар мугӀарашка Гватемалереи Сальвадоререи наемникаш, кубински «гусанос» чилийски фашисташи бар пхаш. Никарагуа оборона министерства беча хоамагӀа, тӀом беча хана царна новкъостал ду иштта никарагуански доазол сехьа яьнача гондурасски минометни артиллерийски батарейша а Гондураса регулярни эскари гӀонна йолча подразделенеша а. Сатийна йоацаш я укх деношка мехка къулбехьа а. ХӀанз каст-каста ю атакаш доазон тӀарча посташтеи гарнизонаштеи, форда тӀа гӀолла лелача никарагуански катерашта нападенеш, диверсейи саботажеи акташ...

Специалист хила везац контрреволюцие революционни Никарагуана духьала хьа ца кхайкабеш беча тӀема керда этап йолаяр кхетадара. Из агресси ЦРУ-с план оттаяь, вӀаштӀехьъяьккха, мах беша йолга цхьаннена а къайле йолаш дац. Фу къайленеш хила йиш я Рейгана администраце наемникаш Ӏомабара, герзаца кийчбара, кхебара ЦРУ-с гуччахьа дукха ахча дӀахецаш хилча. ХӀаьта Панамски канала зонерча американски тӀеми базашкара гуччахьа хьалгӀетт Гондураса территоре тӀа фусамаш йолаш болча сомосовцашта кхухьийтача тӀема кхоачамах, герзах, кхачах етта йола са молеташ.

Контрреволюце керда наступлена йолаяра бола хоам хилар воча оагӀорахьара дӀадайза контресса шинна а палатана хьалхашка президента Рейгана даь къамаьл. Американски администрацена керте латтар бехказа яккха гӀертар регионера къамий-кортамукъален боламаш дӀадахара тӀаерзаяь ше Центральни Америке лелаю политика.

Президентана ладийгӀача, дукхьал уизара сурт отт-кх хьалхашка; цо мукъагӀа, Советски Союзо, Кубей Никарагуай ший лоӀама кӀал а оттаяь. ВӀашагӀхийттача Штатий «дилагӀча доазон» дӀоахала ракеташ дӀаувттаю — КӀайча цӀено иштта оал Центральни Америкерча пачхьалкхенех. «коммунистически режимаш чуехк», США кхерамзленна кхерам «тӀатувс» яхаш хиннад. Лоацца аьлча, «эрсий тӀабоагӀа...».

Из дийца а Ӏац. коммунисташа йоах, хьагуча ма даллара, кховчам бац Никарагуа, Куба, Гренада «дӀалацарах». Регионера кхыдола мехнаш а «лоалла оттаде» гӀерт уж. «дунен халкъашта юкъера терроризм» хьал я лоаттеш, «законни правительствашта духьала къовсам лоаттабеш йола группировкаш» герзаца Ӏалаш а еш. Дукхьал из баьхьан долаш, Никарагуара Сальвадоре, Гондурасе, Гватемале, Коста - Рике... ухийта герз «юхасоцадара» тӀаерзаяь я регионера Рейгана администраце политика.

«Шийлача тӀема» ханарча, цу тезисашa хӀанз саг цецваккхац. КӀайча цӀено царех пайда эц хӀанзара администраци Ӏаьдала керте оттача денз. Тамаш йолаш да цхьаькха. Президента йоах, дунен халкъашта юкъерча бокъоно ма яххара да ший правительства Центральни Америке леладу гӀулакхаш. Цул дош доацар фу хургда; агресси бехке еш долча дунен халкъашта юкъерча законашка хьежжа лоаттаю агресси?

Дунен халкъашта юкъерча законашта рейгановски комикада «мутӀахьа хилар» дукхача хана денз ховш да е кхы дашха эшаш я дац. ХӀаьта «дӀачуухийтача герзах» лаьца аьлча, никарагуанцаш бехке бе беза Центральни Америке из кхоачалуш дацар яхиш? Алхха дӀадахача цхьан шера Сальвадора даь американски тӀема новкъостал 82 миллион доллар ма хиларий. Сальвадорски тӀемахошка кхаьчар бархӀ тӀема катер, 20 тӀема вертолет, партизанашта духьала тӀом бе 20 самолет, М-13 яхача хӀаноарчар тайпарча автоматически топашца кийчбир гӀашлой бӀу, бувзамен транспортеи эггара кердагӀа йола средствашка елар. Гватемалерча инарала Риоса Монтта диктаторски режима алхха укх шера хьалхарча шин бетта ворхӀ миллион гарггача доллара маьха тӀема новкъостал дӀаэца кхийнад. ТӀаккха Никарагуа я хӀара шера «Биг пайн» яхача тайпара йола маневраш цхьана ер, уж чакхъяьначул тӀехьагӀа дерригa герз гондурасски инаралашта дӀа а телаш?

Никарагуас, белггала, кхахьа а кхухьийт Гондурасе, Сальвадоре, Гватемале, кхыметтел США а машара инициативаш. герзаш а ца кхухьийташ. ХӀаьта Рейгана администраце, белггала, царна чӀоагӀа духьале а уттаю. Укх тӀеххьарча бетташка Никарагуас 14-зза предложена енай ВӀашагӀхийттача Штатий правительствага диалога хьакъехьа, хӀаьта царех цхьаккха дӀатӀа а йийзац.

Ше къамаьл деча хана президент иштта бакъде гӀерт хӀанз Никарагуа латта событеш агресси а йоацаш, «правительствана эгӀаздаха халкъ» хилар. КӀайча цӀенна керте латтачо халкъ лоархӀ, гучох, ЦРУ-с вӀашагӀъехкача тренировочни лагерашка Ӏомабаьча Сомосай къаман гвардеца хиннача массехк эзар головорезах. ХӀанз уж «никарагуански халкъа вималаш» моастагӀчун бӀу санна чухьийлхаб шоай мехка территоре. Цар нах боабу, бовх, цӀераш летт, низаш ду. наькъашка кӀийлена а хувшаш маьрша нах боабу.

ХӀаьта никарагуанцаш сандинистски правительствана миштаб ховргда цар шоаш дувцачунга ладийгӀача. «Никарагуарча интервентий хир хьада цхьа ди доагӀаргда. Укхаза цар духьала отта безаргба цхьатарра революционни уйла йолаш долча халкъа», — аьнна хет Чинандегерча наменцика Дагоберто Лопеса. «Тха правительства халкъах тийша а тийша революци лорае хьаденнад герз, хӀаьта из лорае тха вӀаштӀехьа а даргда». — йоах Манагуарча слесара Хосе Лопеса. «Тхо цаӀаш да. Тха я революционни авангард — къам мукъадоаккха Сандинистски фронт, — йоах Чичигальперча къаман школа хьехархо йолча Глория Гонсалеса. Уж тайпа оазаш бӀаьш эзараш я. ХӀанз кхы тӀехьа доапача ханни ладийгӀача бакъахьа хила ма мегар царга, мистер президент?

Михаил БЕЛЯТ,
АПН соб. корр.

Манагуа.

КОРТА БӀОГОРА БОАЛАБЕШ ЙОЛА ПРОЦЕНТАШ

Вахарга бодача маьха лакхалга диллача дунен тӀарча городашта юкъе хьалхара моттиг лоац Буэнос-Айресо «...» ... Укх тӀеххьарча цхьан шера юкъера лаьрхӀача 311 процент лакхденнад маьхаш аргентински столице.

ХӀаьта, нагахьа санна укх тӀеххьарча ворхӀ шера вахара мах мехка мел лакхбеннаб лаьрхӀача, ер Ӏодешачоа белггала тамашийна хетаргъя цифраш. ХӀамай маьхаш лакхдалар, хьалхагӀа деш цунга ца валарах керто ца халла мара хьачу ца лоаце а, итташи бӀаьши эзараш процентаца лоархӀаш да.

ДӀадахача ворхӀ шера 84-зза лакхбеннаб квартирех боаха мах, кино водача билета мах — 62-зза, шурий мах — 78-зза, кофе — 90-зза. ХӀаьта дулхах лаьца аьлча, цун мах 108-зза лакхбеннаб, ши никъ вӀацагӀа мел кхетача метте мах боапаш хӀана лаца аьнна тел дезарашта кхераяча Ӏасилга дулха чӀегилг луш болча мехках санна. Аргентинах цхьаза доазол дехьа дуцар харц а деш.

Кхетадеш ма дарра, лакхлуча маьхашца цхьана лакхлора алапи а — кишта ца хилча-м бахача наьха гӀоерал доарг ма дарий. Нагахьа санна укх тӀеххьарча ворхӀ шера вахара мах 73793 процент лакхбеннабале, алапи 53000 процент мара лакхденнадац. Инфляце кӀодарч мехка дукхагӀа дӀа ме долх аргентински дезала халагӀа хух торои гӀулакх.

Укхазаре дерригa маьхаш итташ эзараш е миллионаш песошца лоархӀаш да. Кастта ахчана реформа е лерхӀ. ХӀара итт эзар песох цхьаццa песо мара лургдац. Кхьхата купюрашца цхьана металлически монеташ а лела арадаргда яхилга да из. Ши бутт гаргга ха я со Буэнос-Айресе вахa, цхьабакъда, къаьстта ахча хӀанзалца сона бӀаргадайнадац, цхьаи моттигагара дӀайийкхача. Дунен халкъашта юкъерча аэропорте кхача мехкашкарча туристашца йохкаш яр целлофана чу хоза чуехка аргентински монетий набораш. Уж йоахар доллерах, цхьа нагахьа мара ца хула сувенираш санна. Аладеза, аргентински песой курс денгара ди массаза доал лохлуш латтача метте, доллар укхаза тӀехь-тӀехьа бӀубеннагӀа лелаш хилар. Хувцамаш ду валютни операцеш шоай тӀахьожама кӀалъоттае гӀерт Ӏаьдалаш, цхьабакъда, Ӏаьржача рынко повццеш дӀахецац.

Газеташа хӀара денна динагӀа бӀаргагургйолча метте кепаетт официальни курса лалла «цоллагӀа» я «оагӀоцара» оалаш йола курс, вешта аьлча Ӏаьржача валютни рынка конъюнктура хьахьокхаш йола курс гойташ йола сводка.

Лакхе мел яздаьр аргентински экономикана тӀаетта цӀенхаштта халонаш тӀагӀоллара гойтилга мара дац. Уж фу даь эшаергьяр-кьогӀ яхаш дукха уйла еш нъувсашн да мехна политически гӀозарашки. Къаьстта а хӀанз, укх тӀеххьарча ворхӀ шера Ӏаьдала керте лаьттача тӀема хунто граждански президентага Ӏаьдал дӀадала мегаш дола хоржамаш хила ах шу мара ца лисача хана.

Дунен халкъашта юкъерча валютни фондон малхбузехьарча банкашеи телача займай новкъосталца экономически проблемаш къестае гӀерт хӀанзара правительство. Цу тайпарча политикана шоаш раьза ца хилар хьахийнаду дукхача аргентински экономисташа. Цу цхьан хана цар йоах, дунен халкъашта юкъерча валютни фондо заемаш телача хьалаца — къаман экономикана девальваци яро, алапи лохдаро, маьхашта цхьакхаь тӀахьожам ца хилийтаро, кхыча мехкий капитала льготаш оттаяро мехках цун нахан бе пайда бац, ше мара.

«Дукха рузиаь да тха пачхьалкхен доалахьа, цхьабакъда, дас санна цунна доал де цхьаккха дича а вӀаштӀехьдалац-кх тха... Уж тайпа къамаьлаш каст-каста хоз сона укхаза, оалаш ма дарра, «улица тӀарча сагагара». Цхьабакъда, уж селлара халонаш яле а, аргентинцаш — къахьегам дукхабезаш самукъанеи дола халкъ — бузьчубаха дац. БӀубенна хьеж уж шоай мехка вахаре лоархӀаме эргалонаш е мегача ихоаненга.

Владимир РЕЗНИЧЕНКО,
АПН соб. корр.

Буэнос-Айрес.

Къахьегама коллективаех долча Закона проект ювцаш

БУРУВДЕТТАРАША КЪОАБАЛЪЮ

Старогрозненски бурув тохара балхий управлене № 722 йолча буровой коллектив гулъеннар укх деношка къахьегама коллективаех долча Закона проект ювца. Собрани хьайийллар парттгрупорга Мальцатов Алексея. Цо гулбеннарашта дийцар. СССР Конституцега хьежна предприятера къахьегама коллектив, вай социалистически общества керттера ячейка хиларах. Коллектив декхарийла я, белгалдаьккхар цо, дӀахо мехка материальни духовни рузкъа дебаде, ресурсаш, бийдал хьурмат а деш дӀаахийта, къахьегамен бытеи хьалаш аттача доахача даакъа лаца.

Собране къамаьл деш бурильщики гӀонче Ясиний Юре аьлар: — Тахан вай гулденнад Закона проект ювца а из къоабалъе а, — сона хетачох къахьегама дисциплина ювцача пункта тӀа ер дешаш ӀотӀатехача бакъахала: «Къахьегамен производственни дисциплина толхаль сог административни бехктокхаме эза ца Ӏеш цунна бетта е кварталагӀа йоагӀаш йола преми ца луш социальни Ӏел замалахьа мера отпуск ца лойла, квартирана йола аргӀа тӀехьйоаккхийяь».

Бурильщика гӀонча Висхиний Харита собране къамаьл деш аьлар: — Сона бакъахьа хетар проекта юкъе укх тайпара цхьа предложени йоалайича: «Белгалъяьккха мероприятеш кхоачам ца яра бехке бараш бехктокхаме оаллба».

Закона проект ювцаш хиннa собрани чакхйоалаш къамаьл дир буровой начальника Слесарев Виктор Петровича. Цо дийцар советски законодательствах лаьца, къахьегам лорабара, кхерамзален техника бокъонаш лораяра, уж бокъонаш телхаераш бехктокхаме оза безилгах. Гулбеннараша къоабалъяь тӀайийцар къахьегама коллективаех долча Закона проект.

Собрани йистеяьлча дӀахьай болхаш бацар нах. Цар лаьрхӀар шоай балха тӀарча гӀулакхех лаьца дувца. Царех дийцар буровой начальника. Цо аьлар. № 722 йола скважина 1982 шера 15 апреле йолайир. хӀаьта тахanарча денга теха бурув 4440 метра кхаьчад, цо торо ду юкъейиса 150 метр ханал хьалха бурув теха а яьккха мехкдаьтта кӀеж тохийта. планах лаьрхӀачул дукха а хьалха.

А. ТИЩЕНКО.

КЪАХЬЕГАРИЙ БОКЪО А СИЙ А ЛАКХДЕШ

Грознерча «Дружба» яхача картонажни фабрике къахьегаш ба шоай професси езаболх бара тӀера нах. Цар кхоачаш а тӀеххоачаш а ю заданеш, тӀаийца декхараш. ДӀабахача бин бетта продукци арацехара план 104 проценти из дӀаяхьийтара план 103 проценти кхоачашйир. ДӀахо йодача хана а иштта дика къахьега лерхӀ болхлоша.

— Укх шера задани кхо ди хьалха кхоачашъе декхар тӀаийцад тха болхлоша, — аьлар директора Котиков Хьажмурда.

Фабрике шерра яьржай социалистически яхь. Цу яхье хьалха латташ хьайоагӀа коммуниста Гиреев Висангире кулгалдеш йола картонажни цех. Цо дикка тӀеххоачашъю ший задани, дика мара арахецац продукци. Иштта ва йоалаш болх бу Наурбиев Батыри Бантацев Аьмади керте латтачи бригадаша а. Хьалхарча мугӀаре ба переплетчица Андрюсенко Елена Михайловна, резчик Гулин Александр, швея - мотористкаш Барышникова Валентинеи Абубакарова Аминати.

Цар массане а аьттув боакхача бахьанех ца! да къахьегама дисциплина чӀоагӀа хилар, балха ханах бизза пайда эцар.

Дукха ха йоашаш фабрике къахьегама коллективаех долча Закона проект ювцаш хиннача собране дийцар дисциплина кхы а чӀоагӀъе езаш хиларах, бехктокхам лакхбе безарах.

Наурбиев Батыра аьлар, цӀена къахьегарий бокъо а сий а лакхдеш я проект. Цо цӀаьхха а тешал ду партеи правительстваси къахьегача сага йоакхо еш, цун демократически бокъонаш шеръеш хилара, обществага шийгара кӀезигагӀа хӀама дӀа а кхоачийташ, обществагара дукхагӀа пайда эца гӀертараш коллективни низаца бехке бе безаш хилара.

Проектана юкъелхьа езаш хет сона, аьлар цо, **прогульщикашта, тунеядцашта, летунашта коллективо ше цӀенхаштта таӀазар де йола бокъо**, лойла аьнна. Цул совгӀа, дийцар дӀахо Наурбиева, **продукци хьеш брак аьчунгара хьалийхача бакъахьа да ю даь ае, нагахьа санна цун бехкагӀа брак хиннале** юха меттаоттаделга. Из а проектана дӀатехача нийса хургда мотт сона.

Къамаьлаш даьраша а ладийгӀараша а чӀоагӀа могайир «Къахьегама коллективаехи предприятешта, учрежденешта, организацешта доал дара бола цар лоархӀам лакхбарах» долча СССР Закона проект.

Ю. ТЕГАЛОВ.

САГАИ ОБЩЕСТВАНЕИ ДОЛЧА ГӀУЛАКХА

Социалистически доттагӀлен мехкаш планагӀа а динамично а социально - экономически дегӀаухача къаьстта моттиг лоац аграрни политика. Из толаме чакхъяккхарах, хоеш долча бесса, тийша да халкъа вахара хьал лакхдалар, промышленноста дукха доакъош дегӀаахар, арахьара экономически бувзамаш шердалар. Иштта, СЭВ чудоагӀача европейски мехкашка юрта боахама продукцех латт башха совгӀа - эшашагӀа доацаш личний потреблене фонда 70 проценти розничнни товарооборота кхаь даькъах дукха хӀама ца эшаш ши даакъеи. СССР аграрни секторо лоаттаю бийдал промышленни доакъой кхоалагӀча даькъа. ГДР юртеи хьуни боахама кхоач къаман бийдала ресурсех ах совгӀа. НРБ, ВНР, МНР, СРВ, СРР, Кубана кхы а боккагӀа ба экономика бийдала база хьасчара аграрни сектора лоархӀам.

Аграрни секторе хулача социально - экономически процессех тийша да болхлойи кооперативни ахархойи союз чӀоагӀа хилар, новкъостал ду обществo социально цхьан тайпара хулга сихде.

Коммунистически болхлойн партей аграрни политика торо хилийтай СЭВ чудоагӀача мехкий материально-технически базеи юрта боахамера производственни отношенеши социалистически хьисапе хувца, даьнъа продуктивность чӀоагӀа лакхъе. Карара пятилетка йолалуш Венгре шоллагӀа моттиг лоацар дунен тӀа сага сих лоархӀаш ялат чудара, Румыне — пхелагӀа, Болгаре — ворхӀлагӀа. Дулх даккхара Венгре — кхоалагӀа, МНР — пхелагӀа, ГДР — ворхӀлагӀа. СССР дунен тӀа хьалхара моттиг лоацар кӀа, эрсий кӀа, шекара свеклаш, дуа гецараш, коартолаш чуяра, шура яккхара, хӀаьта фуаштеи дулхаи — шоллагӀа моттиг, баьцедаараш чудара — кхоалагӀа моттиг.

СЭВ чудоагӀа мехкаш цхьатарра дац Ӏилма, къахьегама, материальни ресурсашца Ӏалашдаь хиларгеи юрта боахама организацешни баьригеи диллача. Ард вай, СЭВ европейски мехкашка доазув долаш я юрта боахама къахьегама ресурсаш, хӀаьта механизацеи химизацеи боарам кхоачам боллаш лакха ба. Оахаш дола лаьтта сага сих лаьрхӀача дукха дац, хӀаьта практически тӀакхетта йиш йолаш а дац (ГДР, ЧССР 0,28 гектарал, НРБ, ВНР СРР — 0,45, СССР — 0,82 гектарал тӀех дац).

Тайп - тайпара да къаьстача мехкашта хьалхашна латта декхараш а. ГДР, ЧССР — керттерча продукташца шоеш Ӏалашбелга лох ца далийтари йиш ма хулла цун боарам лакхбари (85—92 процентага кхоач из), НРБ, ВНР, СРР — агропродовольственни экспорта стабилизаци яр е совъяккхар. СЭВ европейски мехкаш гӀерт баха нах маьхерча кхачан продуктаацца рациональни нормашта гаргарча боараме Ӏалашбе; Вьетнам — дугаца, кхыча лаьттах хьатӀадоалача продукташа цу бокъонпа Ӏалашъе, чкъаьрий доехилгеи хьайбаи предукташ йоахилгеи алсамдаккха.

Уж а кхы а башхалонаш царна юкъе яле а, социалистически мехкаша бухсоцаш кхача дерхӀараш стратегически наькъаш цхьатарра да. 80-ча шерашкара СЭВ мехкий аграрни политика юкъара лостам — из массехк узлови декхар кхоачашдар, эггара хьалха интенсификаци яреи производства эффективность лакхъяреи наькъаца.

Производительни низий даькъе юрта боахама дӀахо индустриализаци яр да из. Сиххача темпашца дегӀаухаргъя юрта боахамцеи кхачан промышленностацеи ювзаенна йола машиностроительни химически промышленность, продукци дӀаоттаяь лоаттаю, цунна транспортировка ю, из чакхйоаха доакъош чӀоагӀа кӀезиглургба хӀанз европейски мехкашка 35 процентага а, хӀаьта европейски доаларашка 50 процентага а кхоачаш боши бола керттерча культурай потенциальни хьувкъам.

Производственни отношеней даькъе дӀалехьоргъя гередаш юртан юкъера социально - экономически башхалонаш сихха дӀаяхара, социалистически доалахьеи цун формаш дӀахо дегӀайоаларен уж вӀашагӀа гаргадаяреи курс. ДукхагӀа теркам тӀабохийтаргба хӀанз валови юртбоахама продукцех 10 процентагара (ЧССР) 75 процентага (ВНР) кхоачаш дола даакъа лу нахаб шоашоай доалахьаре гӀонна дола боахамаш а, хӀаьта иштта промышленни предприятей гӀонна дола боахамаш а дегӀадоаладара.

Агропромышленни комплекса экономически механизм эргаьккха тоаяра юкъедоагӀа юрта боахама предприятей санна, иштта уж Ӏалашъеча доакъой а, боахама инициативеи социалистически предприимчивости ма хулла дегӀакхувлар. Масала, БКП XII съезде кертагӀдоахар къахьегама коллективайн бахача наьхен инициатива дегӀайоалара эпа хьалаш хьадаиза дарг ца хилар, предприятей бокъонашa боахама гӀулакхаш леладара шоай лоӀаме хулгеи шерде дезаш хилар. ВСРП XII съездо чӀоагӀийр социалистически доалахьеи предприятеш шоай лоӀаме хиларн цхьан тардара, групповеи хьаштаи. ХӀаране материальни хьаштэш Ӏалашдара кӀийлен тӀа планови боахам дегӀаяххувлара курс. КПЧ XVI съезде лаьрхӀад производствана доал дара юкъе къахьегамхошка хьинаресӀа дакъа лацийта, хӀаьта предприятеш встречни планий кӀийлен тӀа планировани яра шерагӀа юкъеоза. боахама доал дарах юххера а хьахинарех бола кулгалдеча надрай бехктокхам лакхбар.

Бокъонна вӀаштӀехьъяьккха хилча агропромышленни комплекса механизма потенцеш мишта хул ха йиш я Венгре масалах. 1970 — 1980 шерашка цига Ӏалашдаьд капиталовложеней юкъарча боарамера юрта боахама даьнъа 21 процентагара 14 процентага кхоачаш лох а деш, юртбоахама производство 41 процент лакхлулга. сага-сих лоархӀаш чудахьа ялат — 1,5-зза, дулхи шурен — 1,4-зза, даьтта доаккхилга — 4,8-зза совдаккха. Боахама договерех болх беш йолча Ерригвенгерски баьцедаа район совхоз объединена мегад СЭВ дукхача мехкаш ка 25 процентага кхоачаш дола довраш геттара кӀезигде.

Лакхбу цар аграрни политика хилазе яргӀоаца элемент из халарах тарра СЭВ мехкаша вӀаши гӀулакхаш леладара лоархӀам. Из латт агара хьалха Ӏилма - технически производственно - торговни бувзамех, цхьан деш долча планови балхий, арахьарча торговле маьхаш уттадара, дунен халкъашта юкъерча кредитоване формаш эргаьхха тоярах, производства интенсификаци яра опыт хувцаш вӀаша лелара, массанета а кхоачача максимальни пайдах.

ХӀара мехка а СЭВ ерригача регионе а хӀанзе хьахулаш латт аграрни даькъера юкъара стратеги дегӀаахареи чакхъяккхареи планово-экономически предпосылкаш. СССР, ПНР тӀаийцай лаьрхӀа йола социальни кхачани программаш, доттагӀлен кхыча мехкашка кхоачашъеш латт агропромышленни комплекса дегӀаахара кӀийлен тӀара дешаш чу а лоацаш йола юрта боахамеи кхачан промышленностен комплексни планаш. Дукхача даькъе уж да, амма укхаза дукхача оагӀонашта цхьана гӀулакхаш леладара кӀийлен тӀа социалистически доттагӀлен мехкаша йӀаьхха хана йолча целевой программа гома чу къестаду деш.

Борис ФРУМКИН,
экономически Ӏилмай кандидат.

(АПН).

Нохч-ГIалгIайчен пионерски организаце 60 шу дузаш

Къаьстта деган гIоз дина ба укх деношка республикан школашкара пионерашн дешархойн. Из дувзаденна да тахан Нохч - ГIалгIайчен пионерски организаци хьахинна 60 шу дизарца.

Цу лоархIамеча, хозача цIейна хетаљ торжественни линейкаш хиннай еррига республика школашка. Царех цхьаьнаш чакхъяьхай музеяшка, цига сийлен пионералла дIанийцаб дукха октябряташ.

СУРТА ТIА: Нохч-ГIалгIайчен пионере 60 шу дизара хетаьвча торжественни линейне латт № 40 йолча Грозненча бархI шера школа къона ленинцаш.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПИОНЕРИЙ СИЙЛАХЬА ЮБИЛЕЙ

1923 шерара май даим а бахаргба Нохч - ГIалгIайчен кхувш йоагIача тIехьен дег чу. 60 шу хьалха республика кIаьнкаша а йоIигаша а эггара хьалха хьоарчалъй пионерски цIе галстукаш. ХIаьта 1923 шера 20 мае Грозненча хьалхарча пионерски организаце даакъа лоац грозненски комсомола кхо шу дизара хетаяьча параде.

Вай мехкара тайп-тайпарча ноахалах бола ших чанкбаьинаб пионере школах. Советски берий вахар даим а хиннад цIеча галстукаца, горне оазаца, пионерски цIерашца, дикача гIулакхашца дувзаденна.

Республика пионере юбилейга кийчо яр дIадоладаь тоъал ха яр. Из кийчо дIайолайир ала мегаргда соахка 2 октябре къонача ленинций Еррнгсоюзни радиолинейка хилча. Цунгара дIайоладу пионерий Еррнгсоюзни керда марш а.

Республика 120 эзар къона ленинец кхоачашдеш ва пионерашта хьалхашка латта декхараш а дукха дика гIулакхаш чакхдаха денна дош а.

«Ялат», «Пионерий ферма», «Фийг» яхача операцешка; «Даьхенна — миллион» яхача яхье; кхомберий походе, «Сийлахь - боккхача Даймехка тIема летопись» яхача экспедице даакъа а лоацаш пионераша хьадераша дика хьагойт мел тешаме ба уж сийлахьча В. И. Ленина весеташта.

Къоната ленинций марше къахьегараша марша хьалхарча шера баьча балха итог ел майрра ала йиш я пионераша шоаш денна дош дикача гIулакхашца кхоачашду аьнна. Республика пионераша шоай даакъа юкъехьу мехка Кхачан программа кхоачашъяра.

Хьинаре къа а хьегаш, кроликаш кхееш хьабоагIа Шелковской района Ново-Щедрински, Курдюковски юкъерча школай. Ачхой-Мартановски района Лермонтов - ЮртагIа. Наурски района Буденовски юкъерча школай къона кролиководаш. Цар хьал а кхеаь паччахьалкхенна дIачуеннай 700 кролик.

56906 комсомольцо, пионеро, дешархочо соахка аьхки къахьнйгад республика юрта а хьун а боахамашка. Къонача къахьегамхоша хьалкхе а даь чуийцад 7933 центнер ялат, чуийцад 10400 центнер баьцадаараш, 24598 центнер сом.

Хьайбаш леладерий 27 звенона юкъебоагIа къонача хьайбаш леладераш Iуналдеш хинна 290 Iатта, 20700 устагIа, 10350 Iаьхарга.

Пионерски къахьегама гIулакхий пятилетка хан-замалахьа республика пионераша гулдьад 6 эзар тонн гаргга тIаьхьенаш.

Кхуйш йоагIача тIехьей тIема - патриотически кхетам луча даькъе лоархIаме моттиг дIалоацаш да «Зарница» яха пионерски тIема-спортивни ловзар. Цул юкъе даакъа лоацаш ва республика 7900 пионери дешархой. ТIема - спортивни операцешка, конкурсашка даакъа а лоацаш бераш кийчлуш да «Зарница» яхача ловзара X республикански финалага.

Пионерашта кхетам луча даькъе шоай хьинар, хьаькъал, низ ца кхобеш хьабоагIа республикерча тайп-тайпарча школай пионервожатеш. Пионерски комиссараш аьле цIи йоакхх пионервожатей: Арчакова Мурада Марема (Малгобекски район), Салтыханова Реэна Айгазиевнай (Гудермесски район), Абдулшеидова Элита Еэедовнай (Ножай - Юртовски район), Еремин Николай Михайловича (Шелковский район), кхычар.

Пионерски дIайха баркал хилда пионервожатешта, пионерски а комсомольски а болхлошта, тIемай ветеранашта — шоай хьаькъал, хьинар ца входеш къона тIехье кхетам луш кхееча берригача наха.

И. РОДИОНОВА,
ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома дешархоех, студентех болча нагирхой отдела заведующи.

БИБЛИОТЕКА—БЕРАШТА

Во шу дIадоладелча денз Нохч - ГIалгIай пионере 60 шу дизара хетаба болх хьинаре дIахьош хьаенай Грознера А. Гайдара цIерагIа берий библиотека. ДукхагIча даькъе цу балха юкъейоагIаш яр дупел деррнгача мехкий пионерски организацеш хьахвлара истори довзийташ йола беседаш, книжки выставкаш, царна еш йола обзораш.

ХIаьта юбилей хьагIакхоачача деношка библиотеке кийчйир «Советий мехка пионери» яха къоача ленинций гIулакхаш дувцаш йола книжкай йоккха выставка. Цо берашта довзийтаргда ше хьахиннача деношка денз тахаенга кхачалца мел дёналера гIулакхаш карагIдийннад пионерски организацена.

Иштта книжкаш дешаш долча берашта лаьрхIа библиотеке чакхъяьккхар пионерашта - турпалашта хетаьйола концерт - беседа, из кийчдаьраш бар музыкальни школа дешархой. Дийкар В. Мордвинова денелах дувцаш доле дешаш, иллеш.

Берашта дицлургдоацаш хилар вай республика хьалхарча пионерех йолча Л. И. Селищевайца хинна вIашагIкхетар а. Цо дийцар Нохч-ГIалгIайчен пионере исторех.

Сатем боаца деташ

Йоккха а хоза а я вай хьамсара Даьхе. Цудухьа вайх хIаранe безам ба цох дукхагIа доаза, советски наьха къахьегама гIулакхех, мехка кердача гIишлонех, Iаламах лаьца ха. Пионерийн дешархойн цу тайпара торо хулийташ я «Са Даьхе СССР» яха Еррнгсоюзни туристско - краеведчески экспедици. Цул юкъе хьинаре даакъа лоацаш ба № 14 йолча Грозненча юкъерча школа дешархой. Къонача ленинцаша къаьстта а хьинар айдаь болх бир Нохч - ГIалгIайчен пионерски организаце 60 шу дизара накъабоагIаш.

Вай юкъача школе дуккхача хана денз болх беш я ленински музей. Цу чу кIезига яц Владимир Ильича, Надежда Константиновнай вахарах а балхах а дувцаш йола материалаш, кийчъяь стендаш, альбомаш. Школьки музея аьхха бувзамаш лоаттаду город Ленинграда, Киева, Ульяновска, Казана музеяшца. Цигара школе ух сурташ, фотодокументаш, В. И. Ленина, Н. К. Крупскаяй вахарах дувцаш йола кхыйола материалаш.

Сакъердаме дIахьу «Са Даьхе — СССР» яхача лостамегIа йолча экспедице болх № 14 йолча юкъерча школа дешархоша. Масала, пионере юбилей хила массехк ди хьалха бераша кийчдир эзай цIей. Цун юкъе эзар пионерел совгIа октябряташ а.

ХIара класса кийчдьдар эзай композици кийчъяьча тематикаца цунца дувзаденна концерт а. Конкурсага кийчдаь балхаш цаI санна дика а терко тIайохийташ а кийчдаь дар. Цудухьа жюрена хала дар царна юкъе дикагIбола болх белгалбаккха.

ХIаьта а хьалхара моттиг хьожайир «ДоттагIал» яха эзай композици кийчъяьча 8 «б» класса дешархошта. Цар кийчбаьбар эзай боккха ша цIов: цаI тайп-тайпара бесаш долча астраех латташ бар, вож — розаех. Из композици оттаьча Петрова Светлен Ильина Марински цул совгIа доттагIала а эзашта а хетаяь стихаш йийшар. ХIаьта Блинова Танис дийцар астра яхача эзаех эггара хьалха из цIи тиллара истори.

Иштта массанена езаенна гIайийцар 7 «б» класса дешархоша кийчъяь «ДоттагIала хоровод» яха эзай композици.

Цу дийнахьа дешархой эггара безагIа бола хьаьший бар шоай шефаш бола консервни завода болхлой, дуккхача хана денз дохаргдоаца доттагIал хоттаденнад цу заводи школаи юкъе. Кийчдаь эзай хозагIдола букеташ завода болхлошта делар школа дешархоша. Иштта хоза совгIаташ ду завода болхлоша подшефни школа дешархошта а. Масала, школа пионерски комнате а ленински музее а хьалтека доахк цар денна башха дика В. И. Ленина портреташ. ХIаьта, завода 50 шу дездеча хана болхлошта лаьрхIа кIоаргга чулоацам бола доккха концерт кийчдир дешархоша, из цIей шоай цIей санна тIа а яйцар дешархоша. ХIана аьлча, заводера дуккхадар довзаш да берашта: цига чакхйоакх цар производственни практика, дукхабараш школа чакхъяьккхача заводе болх бе боагIа.

ХIара дийнахьа хIана хилац аьнна сакъердаме мероприятеш, вIашагIкхетараш хул № 14 йолча школе. Бакъда, царна юкъе а берашта дицлургдоацарех дешка дисарех да цхьа вIашагIкхетар.

Школа цIе лерIоахараш Iуйрийна денз хьежаш бар хьаьшашка. ХIаьта актови зале хьаьший чубаьлча сатем эттар. Уж бар Сийлахь-боккхача Даймехка тIема шераша Грозный фашистех лораль бола 219-ча авиадивизе ветеранаш: летчик хинна Н. П. Комлевой, цул ополчанка Н. И. Аксенова. Бераш боккхача сакъердамца хьежар цар тIема совгIаташка — орденашка, медалашка. Ветеранаш дийцачох берашта хайра мел денал, майрал йийзай тIема хана сигала а баха моастагIчох лата, эшавс, цкъаза денал долча новкъостащара къаста.

Аксенова Наталья Ивановна цкъа тIеме нешаццIа хала а бехктокхаме а декхар кхоачашдеш хиннай. Авиабомбашца самолеташ кийчъеш хиннаб уж. Снарядаш еза хиннай: цар дозал 50—100 килограмм хиннад, цудухьа этта хиннадац уж йоаттIача тайпара дIаийсъе. Бакъда, цох бIуньоашц хиннабац цар.

Из вIашагIкхетар чакхдаьлча школьни альбомех цхьанне оагIов тIа дIаяздир керда, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашта хетадаь йоазув.

Р. ЛЯУВА.

САКЪЕРДАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Республика пионерски организаце юбилейна дика накъабаьккхар Грозненча «Юность» яхача кинотеатра болхлой. Цар чакхбаьккхар тайп - тайпара формаш йола а кIоаргга чулоацам бола а кхетам балара болх.

Кинотеатра инженера Л. К. Царицинскаяс дувц:

— Пионерий юбилей хьатIакхоачаш оаха кийчдир цу денна хетадаь киноцIей. Бераш долча хьийхабир Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранаш М. О. Галговская, Ф. Е. Тихонова. Цар дийцар берашта тIема хана денал гойташ, моастагIчох латаш пионераш хиннa хиларах, шоай тIема наькъех.

Цул совгIа, цIейна хетаьь литературно - музыкальни монтаж гойтар № 1 йолча Грозненча юкъерча школа дешархоша. Къаьстта а дезаделар берашта шоай хавара бераш дувцаш долча «Республика Шкид» яхача фильмера кадраш.

С. ЧАКОВ.

НАЬХА ЙОАКХО ЕШ

Сунженски района доаккха юрташта юкъе йоккхагIъяр я Галашке. Наха мукъа ха сакъердаме а шоай санхетам лакхбеш а дIаяхьара цига болх тIаберзабеш я юртарча культура ЦIен коллектив. Цун директора Черкиев Мухьмада дувц:

— Оаха тхоай керттера декхар лерI парте XXVI-ча съезда решенеш, «Юрташка бахача наха культурни гIулакхаш делла дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам хьал а лоацаш, советски наха цо хьалхашка оттадаь довкхий декхараш кхоачашдара тхоай юртахой шерагIа юкъеувзар. Къаьстта дика къахьийгар оаха юбилейни шера. Хьалхе а оттаьча планах йийшар тайп-тайпара лекцеш, беседаш, докладаш йир, кийчйир стендаш, сурташ выставкаш, концерташ уттадир, тематически сайренаш, тIема, револоце, къахьегама ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдаьхар.

Орджоникидзе цIерагIча колхоза къахьегамхоша а хьаллаьцар: «ХIара балха дийнахьа тIехдика дисциплинен хьадер дукхагIен хилийта!» яха девиз. Цу девизагIа къахьегара массех латт юртахошта кIоаргагIа дIадовзийтар дукха культболхлоша чакхъяьхар дукха беседаш. Йийшар лекцеш. Культура ЦIен фойе кийчйир цу девиза хьакъехьа республикански а районни газеташа дувцаш дар, хьаьнца йолча предприятей, колхозий, совхозий опытах йола материалаш тIайола стендаш. Культура ЦIагIа иштта бIаргаго йиш я колхоза дикагIболча болхлой сурташ. Яхье баьннара колхозхой толамех дувц хан-хашахьа арахецаш йолча «Молнеца», «Къахьегама листокаша». Ахкан заманахьа культболхлоша уж арахец кхай тIарча станашка, балха кхыйолча моттигашка.

Социалистически яхь нисъяргIа йоаржаш, цунах хьахинар наха дизза дIадолайит агитбригадо. Агитбригадана юкъе хул агитатораш, политинформатораш. Цар ю беседаш, политинформацеш. Иштта кхаппара балхаш дIадоладеннача хана агитбригада хилар Орджоникидзе цIерагIча колхозе, Карабулаке, кхаь Ачалкхешкарча кхай тIарча станашка, фермашка, баьцадаараш кхедеча бригаде. Депутата Гациев Мухьмада йийшар «Кхачан программа кхоачашъяр да вай керттера декхар» яха лекци. Цига политико - массоки болх чакхбаьккхарца цхьана иллиалархоша, декламаторара, инструментальни кружока доакъашхоша, халхарий группа колхозхошта оттадир концерт. Безаме тIайийцар цар хормейстера Дышниева Бахьаудина Тамарас дIаяьна сакъердаме иллеш. Массанена хоза хет цо доеха иллеш. Цул тIехьагIа а массехказа юрташка концерташ дупп хиннай из коллектив.

Белгалдаккха доагIа, уж концерташ, дукхъал сакъердаме хилна ца Iеш, колхоза вахарца, цул къахьегамхоша хьалхашка латтача декхараш ца юкъаенна йола номераш юкъе йолаш долга. Масала, иштта я Дышниева Тамарас йоахаш йола байташ, агитбригада доакъашхоша уттаеш йола сценкаш.

Агитбригада балха юкъе къаьстта хьинаре даакъа лоац Галашкарча клуба заведующе Костоев Суламбика. Мужечерча клуба заведующе Балиев Бийсолта, № 1 йолча школа хьехархоша Накастхоева Лидас, Гулиева Любас, медсестрас Боков Лидас, Лохерча Алиуперча клуба заведующе Алиев Мухьмада, депутатоша Оздоев Абос, Чаниев Iадрахьмана, Арчхоев Исроапила, Дзейтов Макшарипа, Атаев Расула, кхыбараша.

— Культболхлоша цоай керттерча декхарех ца! лоархI юртахой вахаре керда советски обрядаш юкъехувлара тIаберзабаь болх чакхбоакхилга. Цу хьакъехьа хIаьачух тIехьагIа де дезаш дукха да, тIехьа тIайоагIача хана ца болх хьинарегIа бера къахьегаргда оаха. — йоах Черкиев Мухьмада. Цу хьакъехьа чакхйоахача мероприятеех да тIемен къахьегамен ветеранашцара вIашагIкхетараш, Советски Эзаре гIулакх де бола кепирхой безбени накъабоакхилга. Иштта укх тIехкьарча хана саг йоалаяра яхара торжественни регистраци еш а массехк моттиг хинай тхо долча.

Культболхлоша аьхха бувзам лоаттабу юрта Советаца. Каст-каста культура ЦIагIа наха хьалхашка къамаьл деш хул юрта Совета председатель Арчхоев Исроапил. Цо йийшай «Бусалба дина цIейшк обрядаш цар реакционни чулоацами», «Ислами кхалсаги» яха лекцеш, яьй «Социалистически законности из кхоачашдари» яха а кхыйола а беседаш, докладаш. Колхоза председателa Оздоев Абос яьй «ЦхьайтталагIча пятилетке хьалхашка латта декхараш».

А. САГОВ,
тха собкор.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

Физкультурен спорти

ЦIАГIАРА СТАДИОН—ФИЗИЧЕСКИ КУЛЬТУРЕ КЕРДА ХIАМА

Москвичий ПриваловтIар дезале физически зарядка а йий долалу хIара ди. Нижинера Привалов Анатолеиа, цун сесага Валентинаца, цар мехкарашта — Леканен Иранея корайоагIа спортивни занятеш яра ха Iура меттел, кхыча сахьаташка а. Занятеш ю цар шоай цIагIарча стадионе. Цу спортивно - ловзара комплексо дукха моттиг лаьцац, тайп - тайпара снарядаш дукха яле а: перекладина, чIовгаш, муш, вертикальни муша, лоами, шиъ хьалча «лиан», чухехкадалара эIамига гув, кхестара кийчъяь хIамаш, бурчолг. Итташ упражненеш е йиш я укхаза.

— Тха йиIигаш шоаш кагаш йолххане йолаелар уж снарядаш ловзе. — йоах Привалов Анатолс. — Оаха цу сахьате Iомайир уж шиъ дуккхача хана чIоагIа маьженаш хьее, лела, ловцца аьлча, физически культурана юкъебоалабир. Цунах пайда баьлар. Шаккхе а йиIиг унахцIена а йолаш кхуви йоагIа, практически вIалла дамогаш а хилац. Тха а унахцIено тоалу хIара денна оаха гимнастика яр бахьан долаш, са мукъа, дикача уйлан тIа долаш хул.

ЦIагIара спортивни комплексаш тIа-тIа шерагIа яржаш йоагIа хIана. Дуккха граждана ба шоай цIагIа эIамига хиина а спорта занятеш е моттиг хилийта гIерташ. Из дика кхетадеш а да. КIезига лел вай гIаш, маьженаш хьеяц. ХIаьта унахцIено ца талхийтара, из чIоагIъяра ханханахьа физически натрузка тела еза дегIа. Маьженаш хьее еза, дукхагIа лела веза. Амма стадионага бода никъ-м цкъаза гаьна хул. Ха массане а кIезига я. Цудухьа гетгара лоархIаме да стадион ма хулла цIенна бехе йолаяр, кхы а дикагIа да из квартире чу яр. ХIара сага эггара мукъагIа долча сахьаташка, хIара денна, бIаргтача шера, хаоттам миччa тайпара бале а занятеш е йиш хилар да из хIама бакъахьа хилара дола тешал.

Сецца бакъда, ший квартире стадион хьае вIалла а атта дац. ХIаьта а дуккхача говзанчаша, физически культурах пайда боалаш хилар кхета а деш, шоаш конструкцеш а уттаю кийч а ю цу гIулакха эша снарядаш — йоккха говзал а эшац, дукха хIама дIавахийта а дезац цу гIулакхага. Цхьабакъда, цIагIа лелаю тренажераш наха чIоагIагIа хоатташ хилар теркал даьд промышленносте. Москве, масала, спортивни товараш дохкача цхьайолча тукашка хьаьй «ЦIагIара стадион» яхаш йола лаьрххIа секцеш.

Амма, кхетадеш да, торговли ше промышленностах, цIагIа занятеш еш болча наха эша спортивни оборудовани арахецаш йолча предприятеех тийша я. Из тIа-тIа дукхагIа хулаш латт, хIаьта духьдукхьа хул цар конструкцеши функциональни лоархIамаши; вIалла чоалхане йоацача перекладинагара денз, ард вай, нагрузкай боарамаш уттаду многоюнальни система а йолаш йола велоэргометр санна йолча чоалханеча механизмага кхоачаш. Цу тайпара йолча установкашта разработка ярей хьаярей балхаш ду СССР Спорткомитето спортивни туристически изделешта йолча Еррнгсоюзни проектно - технологически экспериментально - конструкторски института (ВИСТИ) лаьрх. хIача тренажерий отдело. Укхаза хаддаьа хьаду чIоагIа эшаш дола кердадараш. Из гIулакх мишта ду дувц ВИСТИ тренажерни отдела начальника Цветков Юре:

— Спортивни тренажераш хьаеш, тхо дилла гIерт тайп-тайпара хамаш йолча наха мегаргйолаш уж хилийта. Эксплуатацена атта хилари эффективности, уж ши хIама да царгара дIадеха керттера дараш. Амма из кIезига да: устройстваш хила еза чIоагIа, тешаме, дуккхача хана яхарт. йолаш, чов яр кхерам боацаш, йоккха йоацаш, маьхе еза йоацаш. Цудухьа да хIара кердадар тохкамий чоалханеча комплексах чаккйоахаш хилар; занятешта дика хургья, во хургъл хьожаш технически, медицински тохкамаш, хIаьта иштта тренерско - педагогически, уж дича хана тренажерех пайда ийбара правилана юкъегIоргйола, эггара эффективнегIа йолча упражненей система белгал а еш.

ВИСТИ хьадаь дуккха кердадараш нийдераша могадеш да, царна юкъе я велотренажераш, цIагIа удаш кIалтувса дорожкаш, вестибулярни аппарат чIоагIъяра йола тренажераш, и. кх. дI. Амма практика хьахьокхача бесса, эггара чIоагIагIа наха хоатташ я кхийнарашта санна, иштта берашта а мегаш йола цIагIара стадионаш хьаяра йола йоккха йоаца тренажерий комплексаш.

Владимир САЛИВАН.
(АПН).

19 МАЙ
II ПРОГРАММА

16.55 — «Советий мехка пионери». Документальни фильм.
17.40 — Юбилей даьгьала хилда даь, пионери!
18.10 — «Горяев Витале къонаши». Iилман - популярни фильм.
18.30 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.50 — «Энергетика кердадараш». Фильм.
18.55 — «Ийсаряо» (нохчий меттала).
19.25 — Кхачан программа — дерригача халкъа гIулакх! «Надтеречни района хьайбаш леладераш балча» (нохчий меттала).

20 МАЙ
II ПРОГРАММА

17.10 — Iилман - популярни кинопрограмма.
18.10 — Хьайбаш леладар — ударни фронт. Юкъаре доахан аьлки лоттадар.
18.25 — Киножурнал.
18.35 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.55 — Коллективера моральни климат. ГI. Акриева цIерагIа «Электроинструмент» яха завод.
19.25 — «Заманхо» (гIалгIай меттала).

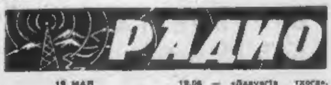

19 МАЙ
ЕРРИГСОЮЗНИ В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИ ЯЬ ДИ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Юрт: гIулакхаши проблемаши (гIалгIай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.30 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
9.23 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
9.30 — Музыкальни антракт (гIалгIай меттала).
9.40 — «Общественни порядок ларбеш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.15 — Вонкхачарна берех! «Бераш къахьегама шак бе Iомаде». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.45 — «Дикалла» совхоза бригадира Социалистически Къахьегама Турпала М. Мусаевайга декьнйташ дола музыкальни радиооткрытка (нохчий меттала).
16.15 — Инструментальни музыка (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
17.31 — Художественни самодеятельноста дакъалацаркой концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала).

УКВ

18.06 — «Пионерски шайралак йола повесть». Радиоспектакль.
18.52 — «Берий ашараш». Концерт.
19.06 — «ЛадуегIа тхога». Музыкальни передача.
19.22 — «Са республика». Концерт.
20.06 — «Сийлахь-доккха доттагIал». И. Дубински дуцар.
20.26 — Пионераштеи дешархоштеи дола концерт.

20 МАЙ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара Iуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.38 — Нохч-ГIалгIай музыка (нохчий меттала).
11.15 — «Iилма-производства» (эрсий меттала).
11.30 — «Поэзе минуташ» (гIалгIай меттала).
11.45 — РСДРП II съезда 80 шу дизаргаI «КПСС устав — партийни вахара закон» (эрсий меттала).
15.15 — «Поэтически тахгIа тIа» (нохчий меттала).
15.33 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программах. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «ЦIа сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Ведилей хахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала).

УКВ

18.00 — П. Проскурин. «Вирса гIар йоре» яха радиоспектакль.
19.45 — «Маршал да хьога, иллин». Концерт.
20.21 — «Сакъердаме минуташ». Литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
20.42 — ГIалгIай кирически ашараш.

ГОВЗАНЧАШ КХЕБУ

Итт шу гаргга ха я Грозненча хлебокомбината клубе баракъа тега, аьхача тхах хIама хьае мехкарий Iомабеш йолча курсашa болх бу. Цу итт шера кIезига бац цига дийша а баьнна шоаш карадерзадаьча гIулакха говзанчаш а болаш тайп - тайпарча ательешка, модий цIеношка болх беш бола мехкарий.

Ши бIаь саг ва хIана курсашка дешаш. ХIаьта шоай знанеш низи хьинари ца кходенц царна дIалуш ба хьехархой Н. К. Широкова, Л. И. Лозован.

Алхха баракъа тега е аьхингах хье Iомабаь Iац уж шоай дешархой. Цар Iомаду мехкарашта нахаца Iнмерза хила, хьадеш дола баракъа вахага товргдолаш де дезилга дег чу кхаба.

А. САЛИЕВ.

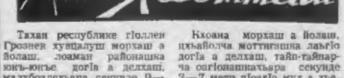

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоаман районашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, малхбоалехьара секунде 9—14 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 24—29, Грозне 27—29 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 18—23 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02198. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2599.